

(SF), Rønholt (KF), Poul Schlüter (KF), Pal- le Simonsen (KF), Erik B. Smith (S), Steen- holdt (Grønl.), Steffensen (KrF), Stetter (KF), Jette Thomsen (KF), Knud Østergaard (KF), Lis Aaltonen (KF) og Merete Aarup (KF).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

3) *Forespørgsel nr. F 6:*

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan udenrigsministeren oplyse om situationen i Mellemamerika, og hvilke initiativer agter regeringen at tage for at støtte Contadorgruppens fredsbestræbelser samt for at bistå Nicaragua med at afhjælpe følgerne af USAs intervention?«

Af Hans Hækkerup (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 9/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/10 85).

Begrundelse

Hans Hækkerup (S):

Den udvikling, vi i disse år ser i Centralamerika, må fylde alle tænkende mennesker med bekymring. Menneskerettigheder, som vi her i Danmark opfatter som en selvfølge, undertrykkes hver dag i de fleste lande i Centralamerika. Mulighederne for ved frie valg at vælge, hvem der skal repræsentere befolkningen, er kun til stede i begrænset omfang. Ofte er der ingen garanti for, at en fængslet bliver stillet for en domstol og slet ikke inden for 24 timer. Pressefriheden har trange kår. Censur er nærmere reglen end undtagelsen. Tortur er hverdagskost. Tusindvis af mennesker forsvinder sporløst hvert år. Indianerstammer forfølges og diskrimineres. Og værst af alt – i Guatemala, El Salvador og Honduras nedskyder dødspatroljer fagforeningsfolk, journalister, præster og andre, der tillader sig at have en anden mening end de regerende.

Alligevel er det sådan, at der i Centralamerika samtidig findes adskillige lande, hvor menneskerettighederne i store træk respekteres, f.eks. Belize, Costa Rica, Mexico og Panama, og det gør modsætningen endnu mere grel.

Desværre er det USA, der både økonomisk og militært har nøglen til udviklingen i Centralamerika, og den amerikanske regering betragter landene ved USAs bagdør som sit private interesseområde. Reaganadministrationen opfatter situationen sådan, at den har ret til at gribe ind i de centralamerikanske landes indre forhold med økonomiske og militære midler, og det sker næsten altid på den forkerte side.

Centralamerikas problemer skyldes, at en lille overklasse i århundreder har udnyttet den fattige landbefolkning. Det har desværre været et gennemgående træk, at USA har støttet den besiddende klasse i Centralamerika i dens bestræbelser på at undertrykke fagforeningsledere og politikere, der kræver nødvendige reformer. Det har betydet, at reformivrige kræfter har søgt støtte, hvor de kunne finde den, og det har desværre bl.a. været hos Cuba og Sovjet.

USAs indblanding har således været med til at ændre konflikternes karakter fra at være rene sociale konflikter til at blive en del af stormagternes globale opgør.

I de senere år er udviklingen oven i købet accelereret, og samtidig har den internationale gældskrise trukket tæppet væk under de politisk mere stabile lande i regionen.

Der er dog heldigvis også lande, som arbejder på at finde en fredelig løsning på konflikterne i området. Mexico, Panama, Venezuela og Colombia har sammen taget et initiativ til at stoppe støtten til guerillastykkerne, sikre tilbagetrækning af militærrådgivere, stoppe våbenleverancerne udefra, sikre gennemførelse af frie valg og garantere respekten for menneskerettighederne – det såkaldte Contadorinitiativ. Vi mener, det er vigtigt, at dette initiativ støttes og fastholdes uden at blive udvandet, og her mener vi, at den rolle, Danmark, de øvrige EF-lande, Spanien, Portugal og de nordiske lande har, er vigtig. De fleste direkte og indirekte involverede lande støtter nemlig Contadorinitiativet, i hvert fald i munden, men faktisk har USA i sin politik været medvirkende til at vanskeliggøre processen.

Så meget vigtigere er det, at Danmark alene, i det europæiske samarbejde og i nordisk regié presser på for at styrke samarbejdet med Contadorlandene om en fredelig løsning, og at vi øger den økonomiske og politi-

[Hans Hækkerup]

ske støtte til de kræfter i Centralamerika, der arbejder for en sådan løsning.

Det er på denne baggrund, vi har anset det for nødvendigt at folketinget drøfter situationen i Centralamerika og tager stilling til, hvilken politik Danmark skal føre.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Det er nu 1½ år siden, vi sidst havde en indgående debat her i folketinget om Mellemamerika, så i dag vil jeg lade den historiske udvikling i området ligge og koncentrere mig om den aktuelle situation i de enkelte mellemamerikanske lande.

Jeg vil også komme ind på de mellemstatslige konflikter i regionen og den såkaldte Contadorafredsproces.

Indledningsvis vil jeg gerne erindre om den opfattelse, jeg under forespørgselsdebatten i april 1984 fastslog som regeringens, og jeg tror, jeg kan sige et bredt folketingsflertal, nemlig at århundredgammel social og økonomisk uretfærdighed og undertrykkelse er den grundlæggende årsag til områdets problemer.

Varige og retfærdige løsninger forudsætter, at der i alle mellemamerikanske lande gennemføres politiske, økonomiske og sociale reformer, der tager sigte på etablering af et demokratisk system og en mere ligelig fordeling af samfundets værdier. Varige og retfærdige løsninger kan ikke findes med militære midler, men alene gennem politiske løsninger, der har deres udspring i regionen, og som respekterer de fundamentale principper om ikke-indblanding og om grænsernes ukrænkelighed.

På baggrund af den redegørelse, jeg kom med dengang, vedtog folketinget en dagsorden, der lød:

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at støtte Contadoralandenes bestræbelser på i Mellemamerika at fremme fredelige løsninger uden ydre indblanding og til at markere dansk afstandtagen fra brud på folkerettens principper, bl.a. om ikke-indblanding i andre staters indre anliggender, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Denne dagsordens elementer har selvsagt i den forløbne tid udgjort grundlaget for regeringens stillingtagen til og engagement i pro-

blemerne på den mellemamerikanske landtange, og meget kort sagt tegner der sig følgende helhedsbillede af den aktuelle situation i Mellemamerika:

Den økonomiske situation i regionen som helhed bliver stadig vanskeligere. Der er få lyspunkter for de mange fattige, for hvem det naturligvis er en ringe trøst, at fattigdommen i andre dele af verden, f.eks. i Afrika og i Bangladesh, er langt værre. Den altovervejende del af befolkningerne lider fortsat under social nød og økonomisk ulighed, og hertil kommer stigende arbejdsløshed, vanskelige afsætningsvilkår for de vigtigste eksportvarer og omfattende ødelæggelser som følge af sabotage og andre voldshandlinger. De grundlæggende årsager til områdets mange problemer – social undertrykkelse, ringe sundhedstilstand, manglende adgang til elementær uddannelse – består alle.

Samtidig er spændingerne mellem flere af staterne tiltaget. Alvorlige grænseepisoder med dræbte og sårede har været jævnlig tilbagevendende begivenheder for Honduras, for Nicaragua og for Costa Rica. Andre kriser har også præget området, og mistilliden har gjort kløfterne bredere og dybere.

Spændingerne i de enkelte lande er ligeledes øget. Den næsten håbløse økonomiske situation og de mellemstatslige konflikter har bidraget hertil. I flertallet af landene stikker de indre modsætninger imidlertid langt dybere. Der er tale om kampe, ofte på liv og død, om magt og mellem forskellige samfundsoptættelser.

I denne situation har den såkaldte Contadoragrupperes mæglingsbestræbelser udgjort det eneste alternativ til en mere voldelig og farlig udvikling. Contadorainitiativet forsøger at sætte ind både over for den indre strid i de mellemamerikanske samfund og over for de mellemstatslige konflikter. Løsningen af disse grundlæggende modsætninger vil tage lang tid, men Contadoraprocesen er i sig selv fredsbevarende. Den indebærer stadige kontakter mellem regeringer, som ellers ville have svært ved overhovedet at sidde ved samme bord.

Dette var så helhedsbilledet, men der er store forskelle fra land til land. Meget lidt i Mellemamerika er enten helt sort eller helt hvidt, og jeg skal komme nærmere ind på situationen i de enkelte lande.

[Udenrigsministeren]

Costa Rica, det sydligste af de mellemamerikanske lande, er også det land, der passer dårligst ind i det helhedsbillede, som jeg lige har givet, for Costa Rica er en demokratisk oase i denne sønderlidte region, og måske er det netop grunden til, at Costa Rica så ofte bliver overset. Man kunne godt fundere over, hvorfor der herhjemme ikke er større interesse for dette det eneste ægte demokrati i Mellemamerika. De sociale uligheder har historisk set været mindre i Costa Rica end i det øvrige Mellemamerika, der hersker politisk stabilitet, og der er ingen nævneværdige krænkelser af menneskerettighederne.

En af den socialdemokratiske præsident Monges hovedvanskeligheder gennem de seneste år har været den svære økonomiske situation, herunder en stor udlandsgæld. Fra 1981 til 1984 faldt bruttonationalproduktet pr. indbygger med i alt ca. 27 pct. Det meget spændte forhold til Nicaragua og flygtningestrømmen fra dette land har på samme tid voldt store vanskeligheder.

Der skal være præsidentvalg i Costa Rica i februar næste år, og de nævnte problemer udgør naturligvis hovedemnerne i den fuldstændig frie og demokratiske valgkamp, der allerede er i fuld gang. Costa Rica er afmilitariseret, det skete allerede i 1948, og i 1983 erklærede præsident Monge landet neutralt, men Costa Rica er nabo til Nicaragua, og i de uvejsomme urskove langs grænsen til Nicaragua opererede før 1979 de sandinistiske oprørere. Nu er det oprørere mod sandiniststyret, der opererer, uden at Costa Rica har militære muligheder for at gribe ind. Der har været en lang række alvorlige grænseepisoder, hvorunder nicaraguanske sikkerhedsstyrker gentagne gange har krænket Costa Ricas territorium.

Nicaragua har rettet en hård kritik mod Costa Rica for ikke at standse oprørernes aktiviteter. Der er ikke tvivl om, at Costa Rica føler sig truet af de mange hårde udtalelser fra et naboland med meget betydelige militære magtmidler, og man ser da også i den igangværende valgkamp, at præsident Monges socialdemokrati mister terræn, fordi han opfattes som for moderat i sin politik over for Nicaragua.

Bevæger vi os fra Costa Rica og nordpå, kommer vi til Nicaragua, og der har nok været en tendens til at se udviklingen i dette

land i sort/hvide eller – for nogles vedkommende – i rosenrøde farver.

Det står fast, at Nicaragua, i modsætning til Costa Rica, ikke er nogen demokratisk oase. Ifølge præsident Ortega og den sandinistiske regering skyldes dette presset fra USA. Ifølge den nicaraguanske opposition skyldes det, at sandiniststyret øjensynlig ikke ønsker at opfylde de målsætninger, som i 1979 blev opstillet for den nicaraguanske revolution, nemlig politisk pluralisme, blandingsøkonomi og alliancefrihed.

Siden min redegørelse til folketinget i april sidste år har der været afholdt præsidentvalg og valg til en grundlovgivende forsamling i Nicaragua. Sandinisternes præsidentkandidat, Daniel Ortega, vandt med 67 pct. af stemmerne, og sandinisterne fik absolut flertal i den grundlovgivende forsamling.

Meningerne om valgets demokratiske karakter har været delte. Præsident Orgega har betegnet det som det første virkelig frie valg i Nicaragua. Socialistisk Internationales observatør ved valget, den tidligere norske forsvarsminister Stoltenberg, har i sin rapport givet udtryk for, at valget var tilfredsstillende. Det måtte bl.a. erindres, at Nicaragua ingen demokratisk tradition havde. Samtidig pegede Stoltenberg i sin rapport på, at der under valgkampen fandt politisk diskrimination sted mod oppositionspartierne i form af angreb på deres møder, ulige sendetid i radio og TV og censur af materiale til brug under valgkampen, og som bekendt trak flere oppositionspartier sig ud af valgkampen på grund af denne diskrimination.

Der har siden valget været gjort flere forsøg på at starte en national dialog mellem sandinistregeringen og oppositionen, der spænder fra politiske partier og erhvervsammenslutninger til fagforeninger. Den katolske kirkes leder, kardinal Obando, har tilbudt at mægle, men disse forsøg er hidtil mislykkedes.

Den væbnede opposition mod sandiniststyret er vokset gennem de seneste år. Formentlig omfatter disse styrker nu omkring 20.000 mand. USAs kongres besluttede som bekendt i august i år at bevilge 27 mill. dollars til disse grupper frem til 1. april 1986, og kongressen har betinget sig, at bistanden anvendes til humanitære og ikke til militære formål.

[Udenrigsministeren]

Fra dansk side har vi ingen mulighed for ved uafhængige observationer selvstændigt at vurdere, hvem disse modstandsstyrker er. Sandiniststyret betegner dem konsekvent som kontrarevolutionære eller contras eller som tidligere medlemmer af Somozas nationalgarde, altså somozister. Den væbnede opposition og dennes politiske paraplyorganisation UNO hævder, at modstanden er en reaktion på de brudte løfter om politisk pluralisme, blandingsøkonomi og alliancefrihed. Det fremhæves ofte, at en række af modstandsbevægelsens stiftere selv deltog i modstanden mod Somoza, nogle endda som medlemmer af den første sandinistiske revolutionsjunta. Kampene mellem sandinisttropperne og den væbnede opposition i grænseegnene til Costa Rica og Honduras har medført et yderst anspændt forhold til nabolandene.

Nicaraguas betalingsbalancesituation er i det seneste år – og således altså også før USAs handelsembargo – undergået en klar forværring. Gælden til udlandet var i 1979 ca. 1,6 mia dollars, nu skønnes den at være 4½ mia dollars, og landets eksportindtægter dækker end ikke betalingerne på udlansgælden.

Menneskerettighedssituationen i Nicaragua har gennem længere tid givet anledning til alvorlig bekymring. Rapporter om utilstrækkelig respekt for menneskerettigheder har især vedrørt manglende politisk ytringsfrihed, utilstrækkelige retsplejekarantier i politiske retssager og overgreb mod kirken, fagforeningerne og misquitoindianerne.

Den 15. oktober i år suspenderede Ortega for ét år en række frihedsrettigheder, der anses for fundamentale. Det drejer sig bla. om retten til frit at bevæge sig og vælge bopæl samt retten til frit at rejse ind og ud af landet, beskyttelse mod indgreb i en persons privatliv, familieliv, bolig og korrespondance, ytringsfriheden, herunder retten til frit at søge og sprede information mundtligt og skriftligt, forsamlings- og foreningsfriheden, retten til at danne fagforeninger, lokale organisationer og Kooperationer samt strejkeretten.

Som begrundelse for disse skridt har præsident Ortega anført, at USA var ved at forberede nye aggressive handlinger over for Nicaragua, og at Nicaragua var genstand for en intern aggression fra såvel venstrepartier og højrepartier som fra den katolske kirke.

Disse skridt er blevet mødt med stærk beklagelse fra de fleste demokratiske landes side, herunder fra socialistiske regeringer, der som Frankrigs og Sveriges har haft meget nære forbindelser med Nicaraguas regering. Også Danmark må stærkt beklage, at sandiniststyret har taget så omfattende skridt til at opheve grundlæggende demokratiske rettigheder. Det er særdeles tvivlsomt, om disse foranstaltninger er i overensstemmelse med FNs konvention om borgerlige og politiske rettigheder, som Nicaragua har tiltrådt. Denne konvention sætter snævre rammer for mulighederne for at fravige menneskerettighederne under påberøvelse af offentlig nødretstilstand.

Med disse skridt må man endvidere frygte, at mulighederne for en intern dialog i Nicaragua mindskes drastisk. De vil også kunne virke negativt ind på nabolandenes opfattelse af Nicaragua og dermed på forhandlingsviljen under Contadorprocessen. Nicaragua er i centrum for omverdenens politiske interesse for Mellemamerika, men interessen koncentrerer sig også om El Salvador.

Siden april 1984 har der nok været tale om visse fremskridt i El Salvador. Den kristelige demokrat Napoleon Duarte blev valgt til præsident sidste år. Hans parti vandt overraskende stort ved parlaments- og kommunalvalgene i marts i år, og det højreekstremitiske Arenaparti, der en overgang stod stærkt, er således blevet vraget af den salvadoranske befolkning, der foretog et klart valg til fordel for centrumkræfterne i landet. Samtidig må det beklages, at FDR, dvs. den politiske del af guerillabevægelsen, ikke vovede at stille op ved valget.

Volden er stadig et fremtrædende element i El Salvador. Der var efter præsident Duartes valgsejr håb om, at dialogen mellem regeringen og guerillaerne ville blive videreført efter de første møder i 1984. Jeg gav selv udtryk for dette håb i den udenrigspolitiske redegørelse, jeg gav her i Folketinget den 1. november sidste år. Begge sider har imidlertid opstillet forhåndskrav, der hidtil har udelukket en fortsættelse af drøftelserne.

El Salvadors militær har vundet terræn over for guerillaerne, der nu koncentrerer sig om sabotage og byguerillaaktiviteter. Mange politikere fra centrum- og højrepartierne er blevet kidnappet eller myrdet. For to måneder siden blev præsident Duartes datter bort-

[Udenrigsministeren]

ført, og hun er først for nylig blevet frigivet. Alt dette har ført til en yderligere skærpelse af situationen. Samtidig er de berygtede højreekstremistiske dødspatruljer på ny blevet mere aktive, om end der foreløbig langtfra er tale om en tilbagevenden til situationen fra 1982 og 1983.

På menneskerettighedsområdet er der fortsat grund til bekymring, selv om situationen ikke er helt så fortvivlet som for få år siden, men der sker fortsat alvorlige overgreb, som retssystemet synes ude af stand til at forhindre. Også landets økonomi er dårlig trods en meget betydelig økonomisk bistand udefra. Det går samtidig uhyre langsomt med gennemførelsen af en landreform.

Det fattigste land i området er Honduras. Den senere tid har været præget af social uro som følge af de stedse vanskeligere økonomiske forhold, og den sociale uro falder sammen med valgkampen forud for det præsidentvalg, der skal finde sted i indeværende måned. I denne spiller frygten for, at de nicaraguanske guerillaer skal udvikle sig til en magtfaktor, en rolle. Der har i år været talrige sammenstød mellem nicaraguanske og honduranske tropper langs den fælles grænse, og forholdet mellem de to lande er anspændt.

Guatemala er mindre involveret i de mellemstatslige konflikter i området. Regeringen her har søgt at holde sig neutral i Contadordrøftelserne, hvor Nicaraguas synspunkter som oftest har stået over for Costa Ricas, El Salvadors og Honduras' fælles holdning. En nu vedtaget ny forfatning vil træde i kraft, når en civil præsident til januar indtager sit embede efter dette års præsidentvalg, men også fremover vil militæret utvivlsomt spille en meget fremtrædende rolle i Guatemala.

Den økonomiske situation bliver stadig alvorligere. Således har Guatemala måttet sælge ud af sine guldreserver for at betale forfaldne olieregninger. Produktionen falder, inflationen er høj, og den stigende arbejdsløshed har ført til folkelige protestdemonstrationer, som er blevet slået ned med hård hånd. Menneskerettighedssituationen er fortsat urovækkende. Der er bl.a. tale om vold fra militærets side mod civile, herunder omfattende undertrykkelse, mord og massive forflytninger af befolkningsgrupper på landet.

Alt i alt går det altså den forkerte vej i Mellemamerika, og at en større voldelig eks-

plosion hidtil er blevet undgået, må nok i altovervejende grad tilskrives indsatsen fra Contadorgruppen. I nu snart tre år her Mexico, Colombia, Venezuela og Panamá søgt frem mod fredelige løsninger, der vil muliggøre dialog, udsoning og samarbejde mellem de mellemamerikanske lande såvel som mellem regering og væbnet opposition i det enkelte land.

Contadorgruppen ønsker en ordening, der har sit udspring i regionen, og gruppen søger at hindre, at den regionale konflikt bliver en del af konfrontationen mellem Øst og Vest. Sidste år og i år har drøftelserne mellem Contadorlandene og de fem mellemamerikanske stater især drejet sig om udarbejdelse af en omfattende aftale, den såkaldte Contadorafredsakt. Der er gjort store fremskridt uanset midlertidige tilbageslag for forhandlingsprocessen undervejs, men meget vanskelige spørgsmål står uløste tilbage. Det drejer sig bl.a. om aftalens bestemmelser om kontrol med og reduktion af krigsmateriel, om mekanismerne for gennemførelse og opfølgning af fredsaktens bestemmelser angående sikkerhed og politik samt om militære manøvrer i de mellemamerikanske lande.

Contadorgruppen besluttede i september i år, at udestående spørgsmål skulle afklares gennem intense forhandlinger i oktober og november, og for tiden forhandler udsendinge fra de ni involverede lande i Panamá. Det er fortsat uafklaret, om man kan blive enig. Vore hidtidige oplysninger om møderækken tillader os nok desværre ikke at stemme forventningerne særlig højt. Der synes at være langt til vejs ende.

Contadorprocessen sigter mod ét mål: en fredelig og langsigtet løsning, men samtidig udgør selve forhandlingsprocessen et overordentlig vigtigt krisestyringsmiddel. De mange forhandlingsrunder muliggør, at repræsentanter for regeringer, der omfatter hinanden med dyb mistillid, trods alt bliver bragt sammen til forhandlinger med udenforstående lande som mæglere, og denne funktion kan ikke vurderes højt nok. Det kan derfor ikke overraske, at Contadorgruppen har fået usædvanlig bred international støtte. Fremtrædende demokratiske lande i Latinamerika, Brasilien, Argentina, Uruguay og Peru, har for nylig dannet en støttegruppe, og den kan på længere sigt komme til at spille en ikke ubetydelig rolle.

[Udenrigsministeren]

Også USA har gentagne gange udtrykt støtte til Contadorafredsprocessen. Det siger sig selv, at USA med sine snævre kontakter til El Salvador, Honduras og Costa Rica har indflydelse på fredsprocessens forløb. På den anden side bør man næppe undervurdere det forhold, at de nævnte lande har en klar opfattelse af deres egne sikkerhedsinteresser, og dette forhold sætter grænser for både Contadoralandenes og USAs påvirkningsmuligheder.

De ti EF-lande udtrykte i Stuttgart-erklæringen fra juni 1983 deres støtte til Contadorgruppen, og siden da har de ti's engagement til fordel for Contadorgruppens fredsbestræbelser antaget et meget betydeligt omfang. Jeg vil her især pege på udenrigsministermødet i Costa Ricas hovedstad San José i september sidste år. Her mødtes udenrigsministrene fra de ti plus Spanien og Portugal med kolleger fra Mellemamerika og fra Contadoralandene.

Siget med mødet var fra europæisk side at indlede en dialog og indgå i et nærmere samarbejde med Mellemamerika. Dermed kunne vi vise vort medansvar for og vores interesse i Contadoralandenes bestræbelser til sikring af en fredlig demokratisk og økonomisk udvikling i dette område og friholdelse af området for fremmed indblanding, og samtidig kunne vi bidrage til samarbejdet mellem de mellemamerikanske lande indbyrdes.

Det meget omfattende fællescommuniqué fra disse 21 europæiske og latinamerikanske udenrigsministres møde forudså en videreførelse og udbygning af den politiske dialog og af det økonomiske samarbejde, og disse spørgsmål er efterfølgende blevet nøje overvejet her i Europa. Resultatet er blevet, at EF-landene har indbudt de latinamerikanske deltagere i San José-mødet til et opfølgingsmøde i Luxembourg den 11. og 12. i denne måned, altså om blot 4 dage, og dette Luxembourgsmøde er blevet meget grundigt forberedt. Vi forventer, at mødet vil føre til gennemførelse af en løbende politisk dialog med de mellemamerikanske lande, i princippet på ministerniveau, og det er endvidere tanken, at en samarbejdsaftale mellem EF og de mellemamerikanske lande skal undertegnes i Luxembourg.

Med hensyn til samarbejdsaftalen er der opnået foreløbig enighed om bestemmelser

vedrørende mestbegunstigelse ved samhandel og et udvidet samarbejde inden for handel, økonomi og udvikling.

Handelssamarbejdet tager sigte på at fremme en udvikling af samhandelen mellem EF og Mellemamerika, bl.a. gennem en undersøgelse af mulighederne for fjernelse af eksisterende handelshindringer samt ved tilvejebringelse af kontakter mellem erhvervslivet i de to regioner.

Det økonomiske samarbejde har til formål at fremme de økonomiske forbindelser mellem EF og Mellemamerika, bl.a. gennem en forbedring af de eksisterende investeringsvilkår, og videre forudses en styrkelse og en lettelse af samarbejdet inden for områder som videnskab og teknologi, energi, miljø, landbrug, fiskeri, skovbrug og transport.

På bistandsområdet påtager EF sig over de næste fem år at gennemføre en væsentlig forøgelse af bistanden til Mellemamerika, som i de seneste år har ligget på ca. 320 mill. kr. om året. Under forhandlingerne har Danmark stedse virket for den hurtigst mulige færdigforhandling af aftalen for at bevare fremdriften og dermed leve op til de forventninger i regionen om et øget samarbejde med EF, der blev skabt ved ministermødet i San José i september sidste år.

Til slut skal jeg omtale den del af forespørgslen, som tager sigte på Danmarks bistandspolitiske samarbejde med specielt Nicaragua.

Der blev allerede i 1973 fra dansk side ydet en vis humanitær bistand til ofrene for borgerkrigen i Nicaragua, og da borgerkrigen ophørte i 1979, blev der ydet katastrofebistand gennem FN's flygtningehøjkommissær.

Under hensyn til Nicaraguas ekstraordinære behov for genopbygningsbistand efter borgerkrigen besluttede man fra dansk side i 1981 som en ganske særlig og midlertidig foranstaltning at yde gavebistand til Nicaragua inden for en ramme på i første omgang 15 mill. kr. I 1982 blev denne ramme suppleret med yderligere 30 mill. kr., og hovedparten af denne samlede bistand på i alt 45 mill. kr. er blevet anvendt til forskellige projekter inden for den grundlæggende folkesundhed. Midlerne hertil er formidlet gennem Folkekirkens Nødhjælp og World University Service. I maj i år blev der truffet beslutning om anvendelse af den sidste del af denne gavebistandsramme til projekter til

[Udenrigsministeren]

fremme af produktionen af frugt og grønsager i Nicaragua.

Da borgerkrigen ophørte i 1979, havde Nicaragua ifølge Verdensbankens beregninger et bruttonationalprodukt pr. indbygger på 660 dollars, og det er siden vokset. Da det i 1984 var kommet op på omkring 900 dollars, var det klart, at man fra dansk side måtte tage skridt til at omlægge bistanden til Nicaragua fra gavebistand til lånebistand, og det skete som bekendt i overensstemmelse med fast forankrede bistandspolitiske principper. Under forhandlingerne gav Nicaraguas regering udtryk for fuld forståelse for princippet om, at gavebistanden bliver forbeholdt de fattigste udviklingslande. Der var således enighed om, at lånebistand ville udgøre det naturlige grundlag for en fortsættelse af det bistandspolitiske samarbejde.

Under forespørgselsdebatten om Mellemamerika her i folketinget i april 1984 blev dette spørgsmål om bistandens omlægning gjort til genstand for en ganske indgående debat, og det var glædeligt, at debatten netop på dette punkt mandede ud i en konstatering af, at der fortsat består et meget bredt flertal bag opretholdelsen af de fundamentale bistandspolitiske principper og en modstand imod at gøre undtagelser herfra i enkelttilfælde ud fra rent politiske overvejelser.

Ved samme lejlighed blev det tilkendegivet, at regeringen havde til hensigt at videreføre bistandssamarbejdet med Nicaragua inden for de nye rammer, der var konstateret enighed om, det vil sige i alt væsentligt baseret på statslån. Det blev samtidig tilkendegivet, at der også i fremtiden ville være mulighed for i mindre omfang at yde gavebistand til Nicaragua gennem de frivillige organisationer, som allerede havde bistået med formidlingen af den danske gavebistand. Det drejer sig om Folkekirkenes Nødhjælp, WUS og Nicaragua Komiteen.

Forhandlingerne med Nicaragua om det første statslån er nu resulteret i enighed om en plan for anvendelsen af i alt 75 mill. kr. på en række projekter, der har det fælles præg, at de tager sigte på opnåelse af en forholdsvist hurtig nyttevirkning gennem vedligeholdelse og udbygning af allerede eksisterende anlæg.

Det drejer sig for det første om et projekt til vedligeholdelse og istandsættelse af det stærkt nedslidte nicaraguanske vejnet. For

det andet om et projekt til istandsættelse af mindre kornsiloanlæg, der fortrinsvis betjener små korndyrkere, og som trænger stærkt til fornyelse og supplerung med nyt udstyr. Og endelig for det tredje vil en del af statslånet blive benyttet til istandsættelse af et stort antal både privat og offentligt ejede hønserier. Der er tale om en vigtig sektor i Nicaraguas fødevarerforsyning, hvor der næsten ikke er blevet nyinvesteret siden 1979.

Statslånet er netop blevet godkendt af finansudvalget. Anvendelsen af midlerne vil kunne indledes om ganske kort tid.

Samtidig med de afsluttende forhandlinger om dette statslån var der indledende drøftelser mellem de danske og nicaraguanske myndigheder med henblik på allerede nu at søge at finde egnede projekter til et kommende nyt statslån, og de foreliggende undersøgelser tyder på, at det måske allerede i 1986 vil være muligt at gennemføre et nyt statslån.

Der er grund til at fastslå, at den form for samarbejde, som nu er indledt med Nicaragua, forekommer særdeles velegnet i forhold til landets behov for bistand i de kommende år. Landet har i flere henseender en veludbygget infrastruktur og en ret velfungerende administration. Kapitalapparatet er på mange områder nedslidt, og behovet for finansiel støtte er åbenbart.

Nicaragua har selv peget på de områder, hvor man ville være særlig interesseret i at opnå dansk støtte, og på dette grundlag har de danske og de nicaraguanske myndigheder sammen peget på en række projekter, hvor man fra dansk side vil være i stand til at yde en særlig indsats. Det bør i øvrigt noteres, at der her i realiteten er tale om en betydelig udvidelse af Danmarks bistand til Nicaragua. For den type statslån, der ydes, er der tale om et gaveelement på 76 pct.

Herudover vil den bistand, som hidtil er ydet på gavebasis, i begrænset omfang blive fortsat. Det drejer sig bl.a. om det frivilligprogram, som administreres af World University Service som for tiden omfatter 10 frivillige, og hvor der for en 2 års periode er bevilget 3 mill. kr. Endvidere vil man fortsat dække udgiften til et antal eksperter, som er udsendt til et gavefinansieret dansk skovbrugsprojekt, og desuden til enkelte FAO-eksperter.

Endelig bør det for en fuldstændigheds skyld nævnes, at det naturligvis er hensigten

[Udenrigsministeren]

at fortsætte den humanitære bistand, der ydes Mellemamerika, og som hovedsagelig formidles gennem Folkekirkens Nødhjælp. Af den bevilling på i alt 7 mill. kr., som netop er blevet godkendt af finansudvalget, vil 2 mill. kr. blive ydet til humanitært hjælpearbejde i Nicaragua, og disse midler vil blive fordelt gennem en sammenslutning af protestantiske kirker, der har anmodet om støtte til et nødhjælps- og genbosætningsprogram for mere end 30.000 mennesker.

Foruden den bilaterale danske bistandsindsats, som jeg her har gjort rede for, deltager vi jo fra dansk side i EFs bistand til Mellemamerika. Regeringen tillægger det bistandssamarbejde med de mellemamerikanske lande, EF har etableret, meget stor betydning. Vi har fra dansk side argumenteret for den størst mulige udvidelse af EFs bistand og har ligeledes stærkt støttet den udformning, bistandsprogrammet har fået med hovedvægten på støtte til bestræbelser på at opnå selvforsyning med fødevarer og bedre sundhedsforhold. Særlig i Nicaragua tager EFs bistand direkte sigte på den økonomiske og sociale genopbygning af landet. Hovedvægten ligger her på integrerede landbrugsprojekter samt udbygning af uddannelses- og sundhedsfaciliteter.

Danmark yder som nævnt en meget klar politisk støtte til Contadoralandenes fredsbestræbelser. Danmark yder ligeledes sammen med sine EF-partnere en væsentlig økonomisk bistand til landene i området. Danmark yder herudover Nicaragua en betydelig udviklingsbistand. Det er regeringens hensigt at videreføre denne linje i dansk Mellemamerikapolitik.

Forhandling

Hans Hækkerup (S):

Jeg vil godt starte med at takke udenrigsministeren for redegørelsen. Mange af de synspunkter, udenrigsministeren fremlagde, er vi meget enige i, men der er desværre også nogle synspunkter, vi ikke er enige i.

Vi er enige i, at der er meget lidt i Centralamerika, der er helt hvidt. Til gengæld synes vi, der er meget, der er helt sort. Vi er selvfølgelig også enige i, at der er stor forskel på den økonomiske og politiske situation, de enkelte lande i Centralamerika befinder sig i. Jeg vil derfor gøre et par bemærkninger til

det, udenrigsministeren har sagt om udviklingen i de enkelte lande.

Jeg vil starte med El Salvador, hvor sikkerhedsstyrkerne deltager i en systematisk terror, der omfatter tortur, forsvindinger, henrettelser uden dom af modstandere af regeringen såsom præster, fagforeningsmedlemmer, medlemmer af flygtninge- og nødhjælpsorganisationer, læger osv.

Siden Napoleon Duarte overtog præsidentposten, er der godt nok fra officielt hold iværksat nogle forholdsregler for at undersøge disse dødspatroljers overgreb, og det synes vi er godt. Men det har desværre ikke været nok til at sætte en stopper for dødspatroljernes modbydelige virksomhed.

Jeg er helt enig med udenrigsministeren i, at valget i juni 1984 af den kristelig-demokratiske Duarte ikke har medvirket til nogen væsentlig forbedring af situationen i landet, og jeg er også enig i beklagelsen af, at de forhandlinger, der har været ført mellem guerillastykkerne og regimet, ikke har resulteret i en fredelig løsning af konflikten.

Situationen i Guatemala har desværre mange lighedspunkter med den i El Salvador. Også her udfører dødspatroljerne deres modbydelige virksomhed, og selv om valget sidste weekend kunne give håb om en tilbagevenden til et civilt styre efter 15 års militærregime, er det endnu uvist, om valget er begyndelsen til en demokratisk udvikling, eller om der blot er tale om at give det hidtidige militærstyre en lidt mere demokratisk facade.

Også Honduras befinder sig blandt de lande i verden, hvor menneskerettighederne mest systematisk undertrykkes. Samtidig tillader regimet, at de såkaldte contras opererer i Nicaragua fra baser i Honduras, ligesom det snævre militære samarbejde mellem Honduras og USA med afholdelse af fælles militærøvelser tæt ved grænsen til Nicaragua er med til at øge spændingen i regionen og tvinger Nicaragua til at ofre så meget på militæret, at det undergraver landets økonomi.

Jeg vil godt sige, at heller ikke Nicaragua kan gå fri for kritik. Også her tilbageholdes politiske modstandere uden dom, og der er sket uacceptable overgreb bl.a. mod misquitoindianerne. Men det bør i samme åndedrag siges, at den terror, de CIA-støttede contraer udøver, er langt værre. Der er pålidelige rapporter om, at contraerne systematisk bruger

[Hans Hækkerup]

tortur og nedskydning af embedsmænd og sandinister i et forsøg på at skræmme befolkningen til at støtte dem i de områder, hvor de opererer.

For at undgå unødvendig diskussion vil jeg også godt sige, at vi i socialdemokratiet er bekymrede over, at regeringen i Nicaragua har suspenderet en række grundlæggende frihedsrettigheder. Det er vores og de fleste internationale iagttageres opfattelse, at valget i Nicaragua foregik efter det nærmeste, man kan komme demokratiske spilleregler i et land i borgerkrig. Så meget større er vores skuffelse over den seneste udvikling.

Præsident Ortega har sagt, at det er nødvendigt på grund af USAs skærpede kamp mod hans styre og den økonomiske boykot. Man må i hvert fald sige, at USA med deres handelsboykot har opnået præcis det modsatte af, hvad de hævdede de ville opnå. Resultatet er blevet mindre frihed i Nicaragua. Der var en demokratisering i gang, og regeringen havde taget skridt til at løse det grundlæggende problem med en bedre jordfordeling, men alt dette stoppes nu på grund af USAs handelsembargo.

I Costa Rica har konflikten efter vores mening medført en gradvis opgivelse af landets neutrale stilling, en begyndende militarisering af et land, der ellers overhovedet ikke havde et militær. Regeringen tillader i praksis, at de tidligere sandinister, der nu er gået over til contraerne, bruger Costa Rica som base.

Det er således ikke noget lyst billede, der tegner sig af situationen i Centralamerika, og konflikterne har fået lov til at bide sig fast. Contadoralandenes fredsiniciativ, tilbage-trækning af fremmede militærrådgivere, stop for våbenleverancer udefra, stop for militærøvelser med deltagelse af lande uden for regionen og stop for støtte til guerillaerne, er kørt fast, først og fremmest fordi USA har tilladt El Salvador, Honduras og til en vis grad Costa Rica at blokere processen.

Her er vi nok ved det, der først og fremmest skiller os og udenrigsministeren. Vi mener, at USA havde mulighed for at sikre en fredelig løsning i Centralamerika på selvbestemmelsens grundlag, hvis de virkelig ønskede det. USA kunne jo starte processen med at opgive handelsembargoen mod Nicaragua og genoptage de tosidede drøftelser

med sandinisterne, man havde i Manzanillo, men som USA afbrød i januar måned i år.

Vi finder det vigtigt, at regeringen klart og tydeligt siger disse ting til USA. Og vi finder det vigtigt, at regeringen på ministermødet mellem de ti, Spanien, Portugal og Contadoralandene i næste uge i Luxembourg understreger Danmarks vilje til at støtte Condadorainiciativet.

Vi er derfor lidt betænkelige ved formuleringen af den erklæring om Centralamerika, der blev vedtaget på EPS-mødet den 10. september i år, og hvor de ti udtrykker deres støtte til en aftale, der kan sikre en fredelig, omfattende og verificerbar løsning. Det er ordet »verificerbar«, der skaber problemer. Ikke fordi vi er imod, at tingene kan verificeres, men ordet kunne opfattes som en henvisning til de ændringsforslag til Contadoraktudkastet, som El Salvador, Honduras og Costa Rica enedes om på et møde i oktober 1984 i Tegucigalpa, og som var stærkt medvirkende til, at Contadorprocessen gik i stå.

Jeg vil derfor bede udenrigsministeren bekræfte, at den danske regering fortsat arbejder for at opnå enighed om det reviderede udkast til Contadorakten, således som det blev fastslået i fællescommuniquet fra San José-mødet.

Sidst, men ikke mindst, finder vi det vigtigt, at Danmark øger sit økonomiske bidrag til at hjælpe flygtningene og andre fordrevne folkegrupper, bl.a. indianerstammer, at vi øger støtten til det arbejde, danske organisationer som WUS, SiD og Folkekirkens Nødhjælp udfører i Centralamerika. Der er efter vores mening behov for at gøre en særlig indsats i forhold til Nicaragua, udbygge handelssamkvemet og give flere statslån for at støtte Nicaragua i en vanskelig situation, så de kan fortsætte det genopbygningsarbejde, der startede, efter at Somoza blev væltet.

Jeg vil derfor på socialdemokratiets og det radikale venstres vegne foreslå, at folketinget tilkendegiver sin opfattelse i følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til
– at støtte Contadoralandenes initiativer til fremme af fred i Centralamerika, som de senest er fremlagt i udkastet til den såkaldte »Contadorakt for fred og samarbejde i Centralamerika«, og intensivere samarbej-

[Hans Hækkerup]

- det mellem de ti, Spanien, Portugal og Contadorgruppen,
- at tage afstand fra al fremmed indblanding i Centralamerika,
- at opfordre USA til at ændre sin politik over for landene i Centralamerika, omgående stoppe handelsembargoen mod Nicaragua og genoptage Manzanillodrøftelserne,
- at udvide støtten til det humanitære hjælpearbejde til flygtninge og andre fordrevne folkegrupper og at forøge støtten til danske private organisationers bistandsarbejde i Centralamerika,
- at udvide den finansielle bistand til og udbygge handelssamkvemet med Nicaragua,
- at henstille til alle landene i Centralamerika, at de opfylder deres internationale forpligtelser i henhold til De Forenede Nationers menneskerettighedserklæring.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Connie Hedegaard (KF):

Allerførst vil jeg gerne sige tak til udenrigsministeren for en meget oplysende besvarelse af forespørgslen rejst af socialdemokratiet.

Man kan vel hævde, at tidspunktet for debatten ikke er det bedst tænkelige, eftersom der om kun 4-5 dage holdes et nyt møde mellem Contadorstaterne og EF-landene samt Spanien og Portugal, som forhåbentlig vil bidrage til nye fremskridt i Contadorprocessen, men udenrigsministerens grundige gennemgang af situationen i Mellemamerika vil forhåbentlig danne udgangspunkt for den debat, der fortsat vil og skal præge den danske udenrigspolitiske debat, både herinde og i offentligheden i øvrigt.

Indtil for blot tre år siden blev Mellemamerika så at sige aldrig nævnt, når der var udenrigspolitiske drøftelser i folketinget, en kendsgerning, der vidner om den manglende kontakt, der traditionelt har været mellem regionen og Danmark. Denne manglende interesse har også aftegnet sig i befolkningens

interesse for udviklingen i de mellem-amerikanske lande, som også må siges at være af meget ny dato.

Netop derfor forekommer det ekstra vigtigt, at vi fra folketingets side forsøger at undgå forenklinger og i stedet bidrager til at skabe grundlaget for en saglig debat. Dette ønske gælder naturligvis også pressen, radio og fjernsyn inklusive, hvor alsidighed og dybde i informationerne er væsentlige for folks stillingtagen til dette problemkompleks, eller sagt mere direkte: man kunne godt ønske, at informationsniveauet blev hævet og synspunkterne nuanceret.

Som udenrigsministeren gav udtryk for det, går meget i Mellemamerika i den forkerte retning. Demokratiet har stadig trange kår, undertrykkelse og knægtelse af menneskerettighederne er snarere reglen end undtagelsen, og fattigdommen og de voldsomme økonomiske problemer synes næsten uoverskuelige. Visse lyspunkter fortjener dog at fremhæves midt i den megen elendighed. Bl.a. giver det nylig afholdte valg i Guatemala håb om, at landet for første gang i 31 år den 14. januar 1986 får et civilt styre. Lad os håbe, at det så også vil resultere i mere civiliserede forhold i et land, der hidtil har været berygtet for sine tilsidesættelser af selv de mest elementære menneskerettigheder.

Lykkeligvis er det ikke nødvendigt at bruge så forfærdelig mange ord på Costa Rica, som er et rodfæstet demokrati, hvorimod såvel situationen i El Salvador som i Honduras stadig er bekymrende, hvilket også klart fremgik af udenrigsministerens besvarelse. Dog synes jeg, de seneste valg i El Salvador giver håb om, trods alt, at man også her har påbegyndt en mere permanent udvikling i retning af mere demokrati, lige så vel som det forestående valg i Honduras den 24. i denne måned gør det. Stadig har ikke mindst El Salvador enorme problemer med guerillterne, hvor hovedopgaven må være at få startet en dialog mellem Duartes regering og oprørerne. Forhåbentlig kan Danmark gennem vores internationale placering være med til at presse på for en sådan udvikling.

At det for såvel El Salvador som Honduras er langtfra betryggende, at de nicaraguanske contraer opererer fra baser på deres område, er ligeledes indlysende, lige så vel som Nicaraguas stadig voksende militærevne

[Connie Hedegaard]

naturligt nok må vække bekymring hos nabo-staterne.

I det hele taget finder jeg anledning til at sige en hel del om Nicaragua, ikke mindst fordi det er det eneste land i regionen, Danmark nu direkte støtter økonomisk. Det må være naturligt, at det påkalder sig særlig dansk opmærksomhed. Ikke mindst fordi sandiniststyret efter deres magtovertagelse ved Somozas fald i juli 1979 gav store løfter med hensyn til at ville respektere såvel grundlæggende demokratiske rettigheder som menneskerettighederne, er det særlig beklageligt, at man i dag må konstatere, at fremskridtene på disse felter i Nicaragua lader vente på sig. Ja, faktisk bliver forholdene stadig værre, hvilket senest er understreget af de nye restriktioner og den forlængede undtagelsestilstand, der blev indført ved dekret fra sandinistregeringen den 15. oktober i år. Som den franske præsident, Mitterrand, der ellers har set positivt på sandiniststyret, udtrykte det under et møde i Colombia den 21. oktober 1985, er der grund til at frygte, at det har udsat en fredelig løsning i Mellemamerika yderligere, og mange regeringer verden over har med Mitterrand udtrykt bekymring for, at Contadorprocessen nu forsinkes yderligere.

Den 24. oktober 1985 kunne New York Times meddele, at hvor oppositionsavisen La Prensa tidligere fik bortcensureret mellem 20 og 40 pct. af dens stof, oplyses det nu, at det efter det seneste dekret er omkring 80 pct. af avisens stof, der bliver fjernet af censuren. Indgrebene over for den katolske kirke er også blevet skærpet, således censuren over for den katolske radio. Samtidig hører vi stadig om forflytning og undertrykkelse af misquitoindianere og bønder i det nordlige område, og flere overgreb på menneskerettighederne kunne nævnes.

På den baggrund er det vel ikke overraskende, at internationale rapporter oplyser, at contraerne tager til i styrke, og ifølge øjenvidneskildringer i den internationale presse tiltrækker contraerne i øjeblikket især mange ganske unge nicaraguanere. At feje contraerne væk med etiketten »tidligere somozister« er således en grov forenkling, som dog stadig forekommer også i den hjemlige debat.

Netop contraernes aktiviteter og situation dokumenterer ganske klart, at skal man nå en fredelig løsning i regionen, er det ganske

afgørende, at der indføres frie valg med deltagelse af alle grupperinger i samfundet samt respekt for grundlæggende frihedsrettigheder.

At USA spiller en rolle i regionen, bl.a. gennem den amerikanske kongres' hjælp til contraerne, er ingen i tvivl om, men som de nicaraguanske biskopper udtrykte det i deres kirkebreve af 22. april 1984, er det

»... uhæderligt konstant at undskylde den interne aggression og vold med ekstern aggression. Det er uholdbart at bebrejde den onde fortid alt uden at vedstå sig nutidens problemer«.

Biskoppernes ønske om en altomfattende dialog mellem samtlige grupper i det nicaraguanske samfund støttes også af CDN; Coordinadora Democratica Nicaraguense, der består af en række fagforeninger og politiske partier, herunder socialdemokratiet.

Som nævnt er Nicaragua det eneste land i regionen, Danmark støtter direkte, nemlig via det statslån på 75 mill. kr. med et gavelement på 76 pct., som netop er omtalt af udenrigsministeren. I betragtning af, at udenrigsministeren gav udtryk for, at man nu overvejer yderligere statslån til Nicaragua, er det vel naturligt, at vi er særlig opmærksom på situationen i landet, hvor vi fra konservativ side for den nicaraguanske befolknings skyld håber snart at se sandinisterne indfri deres gyldne løfter fra 1979, altså for nu mere end 6 år siden.

Hvad Contadorprocessen angår, er vi ganske enige med ministeren og altså også med socialdemokratiets ordfører i, at det er det mest konstruktive, der foreligger med henblik på at nå frem til en fredelig løsning i Mellemamerika. Især vil vi gerne udtrykke håb om, at man på det forestående udenrigsministermøde i Luxembourg vil nå til enighed om at indlede en regelmæssig dialog. Samtidig er dette forestående møde for os et godt tegn på, at Danmark og Vesteuropa via EPS-samarbejdet faktisk har god mulighed for at gøre sig gældende som mægler i internationale konfliktsituationer. Ikke mindst har vi her en mulighed for at markere en selvstændig vesteuropæisk profil, måske ikke mindst i spørgsmål, hvor den amerikanske administrations og Vesteuropas interesser og synsvinkler ikke nødvendigvis er ganske sammenfaldende.

Gennem dialog med Contadorlandene har Europa også en mulighed for at være

[Connie Hedegaard]

katalysator for nogle af de anvisninger, Kissingerreporten fra 1984 gav for en fredelig mellemamerikansk løsning. Især er det vores håb, at det på mødet i Luxembourg vil lykkes at nå frem til enighed om en samarbejdsaftale og ikke mindst til enighed om den mestbegunstigelsesklausul, som udenrigsministeren omtalte. At få sat gang i de mellemamerikanske landes økonomi, produktion, afsætningsmuligheder og dermed eksport anser vi for en helt central og konstruktiv måde for os at bidrage til landenes udvikling på.

Til sidst skal jeg blot meddele, at det konservative folkeparti ikke kan støtte socialdemokratiet og det radikale venstres dagsorden. Nogle af intentionerne deler vi, men på andre punkter finder vi, at dagsordenen forenkler problemerne, ligesom det kom til udtryk i ordføreren for forespørgernes første indlæg.

Bjørn Elmquist (V):

Det er selysagt begrænset, hvor meget nyt vi kan fremlægge i denne debat om Mellemamerika. For halvandet år siden havde vi en debat sidst. Dertil kommer, at vi som ordførere må konstatere det faktum, at vi har fået en meget omfattende og fyldig redegørelse fra udenrigsministeren. Det skal jeg takke for, og det er ud fra den betragtning, jeg siger, at det nok er begrænset, hvad de enkelte ordførere kan lægge til af nyt.

Jeg vil gøre det i mit indlæg, at jeg drager nogle forhold frem, som jeg især synes, og som vi i mit parti synes det er relevant at interessere sig for i den mellemamerikanske situation. Jeg tror – det kan også være det interessante ved debatten i dag – at vi hver for sig fra hvert enkelt parti interesserer os specielt for det, vi kan se i situationen.

At situationen tegner sig mørk og truende, kan vi vel ikke være i tvivl om. Vi vil fra venstres side fremdrage forholdene på menneskerettighedsområdet, tale om de ganske grove krænkelse, der sker i området.

For at starte med konklusionen: bortset fra i Costa Rica sker der i alle de mellemamerikanske lande jævnlige grove, omfattende krænkelse af de mest grundliggende menneskerettigheder. Det derejer sig om forsætlige drab, også kaldet mord, henrettelse uden dom, likvideringer, forsvindinger osv., og man kan mærke sig – det er godt for os

alle at huske på det – at det rammer alle kredse i befolkningen, også kvinder og børn.

At forholdene er så alvorlige, fremgik klart allerede af ministerens besvarelse af forespørgslen, og skulle der være nogen, der var i tvivl om, at det forholder sig alvorligt, så kan man forvise sig om, hvordan situationen er, ved at læse Amnesty Internationals rapporter fra landene og vedrørende landene i området.

Man har sikkert hæftet sig ved – det har jeg i hvert fald – at Amnesty Internationals danske kontor forud for vores debat her i dag har været så forsynlig at udarbejde en særlig oversigt over menneskerettighedssituationen i det mellemamerikanske område. Jeg skal ikke gå i detaljer hverken med landerapporterne eller med denne oversigt, det tillader tiden ikke, og jeg må også gå ud fra, at de fleste ordførere har sat sig ind i den. Jeg skulle også håbe meget, at denne oversigt er tilgået pressen, så man dér kan gennemgå situationen mere detaljeret.

Jeg skal alene gengive det indtryk, at på trods af direkte kontakter mellem Amnesty International og specielt regeringen i Guatemala – Amnesty fik endog tilladelse til at sende en undersøgelsesmission ind i landet i april i år – må man vel konkludere, som jeg startede med at sige, at situationen tegner sig yderst alvorligt i Guatemala, i El Salvador, i Honduras, i Nicaragua.

Hvad er så årsagerne? Dem har de tidligere ordførere og ministeren jo været inde på, og derfor skal jeg gøre det i overskriftsform og sige, at som vi ser det, har overgrebene deres baggrund, deres udgangspunkt i historiske, politiske, økonomiske og sociale forhold i området.

I denne oversigt fra Amnesty International skriver man, at overholdelsen af menneskerettighederne er et internationalt anliggende, og at regeringerne har ansvar herfor, også over for det internationale fællesskab. Det er en betragtning, som jeg og mit parti er ganske enige i.

Amnesty International appellerer endvidere i sin henvendelse til folketinget til, at vi opfordrer regeringen til at anmode landene i området og landenes regeringer om at opfylde deres internationale forpligtelse med hensyn til menneskerettighederne, som de er defineret i FN's menneskerettighedserklæring, og at vi anmoder disse mellemamerikanske

[Bjørn Elmquist]

regeringer om at træffe effektive foranstaltninger til, at deres myndigheder og sikkerhedsstyrker værner om menneskerettighederne, og at man sørger for, at domstolene kan komme til at fungere uanfægtet og upartisk.

Disse henstillinger vil jeg hermed gerne videregive til regeringen, som nok kan finde egnede lejligheder til at fremføre disse opfordringer eller henstillinger, disse appeller, hvad vi skal kalde dem. Det kunne f.eks. ske i forbindelse med det møde, der skal finde sted den 11.-12. november 1985 i Luxembourg til opfølgning af det såkaldte San José-møde, hvor de ti, Spanien, Portugal, de fem mellemamerikanske stater og Contadora-gruppens lande var med.

I mit parti knytter vi visse bredere forhåbninger ikke udelukkende til menneskerettighedssituationen, men også til andre elementer i situationen – der er naturligvis en sammenhæng med den proces, der er i gang der – ligesom vi gør det til Contadorabestrebelse.

Man kan forestille sig, at disse initiativer, dels fra Contadoralandene selv, dels fra de europæiske lande, til understøttelse af det, der foregår i den gruppe, kan løse op for konfrontationerne i det mellemamerikanske område. Man kunne have det håb og den tro, at når det kun drejer sig om mindre og mellemstore lande, så kan de bidrage til at afdramatisere forholdene og bringe mere stabilitet, økonomisk, politisk og socialt set, og mere demokrati og respekt for menneskerettighederne ind i den mellemamerikanske hverdag.

Jeg skal således fastslå, at vi i venstre giver vor tilslutning til, at regeringen, som det udtrykkes i de sidste linjer af ministerens besvarelse af forespørgslen, viderefører den udstukne linje i dansk Mellemamerikapolitik, og det gælder naturligvis også de specifikke bistandsmæssige elementer i denne sammenhæng.

For så vidt angår det forslag om motiveret dagsorden, som er fremsat af den socialdemokratiske ordfører, kan jeg ligesom den foregående ordfører, fru Connie Hedegaard, sige, at der naturligvis, som man kan høre på det, jeg har været inde på, er visse elementer og hovedlinjer i den, der falder i tråd med det, vi mener. Men vi synes også, at der er ting i det, der giver et skævt billede.

Man trækker f.eks. direkte USA frem, foruden at man taler om, at al fremmed indblanding bør ophøre. Jeg kan ikke forstå, hvorfor man har nævnt de to punkter. Var det ikke tilstrækkeligt at skrive: »al fremmed indblanding«? Ligger der ikke også i opfordringen til at støtte Contadoralandenes initiativer en opfordring til at tage afstand fra al fremmed indblanding?

Så vidt jeg er orienteret, er det med i initiativerne til fremme af fred i Centralamerika, at man opfordrer til, at al fremmed indblanding ophører.

Jeg har en tydelig fornemmelse af, at denne motiverede dagsorden er skrevet ud fra nogle helt specielle ønsker om, at denne debat først og fremmest skal handle om, hvordan vi kan genere den amerikanske politik over for det mellemamerikanske område. Af disse årsager vil vi heller ikke være i stand til at støtte dette motiverede dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Hans Hækkerup (S):

Hr. Bjørn Elmquist sagde i sit indlæg, at bortset fra i Costa Rica sker der grove krænkelse af menneskerettighederne i Nicaragua, El Salvador, Honduras og Guatemala.

Vi er enige så langt, at det er rigtigt, at bortset fra i Costa Rica sker der krænkelse af menneskerettighederne, men det er, som om de andre lande, når hr. Bjørn Elmquist taler, går ud i ét. Det lyder næsten, som om det er lige slemt, det, der foregår.

Derfor vil jeg godt spørge hr. Bjørn Elmquist, om han ikke mener, at der er forskel på grovheden af de krænkelse, der foregår f.eks. i Guatemala og i Honduras, og i Nicaragua. Mener hr. Bjørn Elmquist ikke, at der er forskel på den suspension af visse frihedsrettigheder, der er sket i Nicaragua, og den virksomhed, der foregår i Guatemala og Honduras, hvor dødspatroljer, sikkerhedsstyrker, lønnet af regeringen, i deres fritid – måske endda i arbejdstiden – i civilt antræk tager ud og henter fagforeningsfolk, præster, læger osv. og tager dem med ud på en køretur, de aldrig vender tilbage fra?

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

[Bjørn Elmquist]

Jeg tror nok, at hr. Hans Hækkerup har forstået mig korrekt. Det er min opfattelse, at det er næsten lige slemt, hvad der foregår i de fire lande, vi her har nævnt. Det er muligt, at der kvantitativt, hvad mængden angår, er forskel, det skal jeg ikke bestride. Men ellers er min principielle opfattelse vel snarest den, at om det er venstredrejede eller højredrejede diktaturer eller skindemokratiske regimer, så er det lige slemt.

Jeg står her med den oversigt – hvis vi skal have en diskussion, nu kan jeg se, at der er mange ivrige, der melder sig til en kort bemærkning, kan jeg da godt gå ned og hente de rapporter, jeg har liggende fra Amnesty International, og så er det muligt, at jeg bliver nødt til at læse op af dem – i hvert fald jeg har fået tilsendt fra Amnesty International. Der står, at Amnesty International for Nicaraguas vedkommende også har modtaget oplysninger om tortur og drab, gennemført af regeringsstyrker under væbnede konflikter i fjerntliggende områder af landet.

Det er vedrørende Nicaragua, og da det er en kort bemærkning, skal jeg ikke sige yderligere.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Mennesker, der siger »rent principielt«, er der næsten altid grund til at være meget nervøse for, for derved unddrager man sig en ordentlig, ansvarlig samtale om, hvad det drejer sig om.

Hvis hr. Bjørn Elmquist ikke kan se forskel på at få tomater i hovedet og blive skudt, så er der noget galt. Om de tilfælde, Amnesty International omtaler, står der udtrykkelig – i hvert fald i den store rapport – at en ordentlig dokumentation ikke har kunnet fremskaffes endnu, så derfor har det ikke kunnet efterforskes.

De andre sager samarbejder Amnesty med Nicaraguas regering om, og i langt de fleste tilfælde foregår der retssager i forbindelse med dem. Til sammenligning foregår der forsvindinger, der ligger daglig lig på gaderne i de lande, der i øvrigt er tale om dér.

En enkelt sag, når man snakker censur: der er minsandten forskel på at have en presse at censurere og at have bombet bygningen og skudt journalisterne. Hvis hr. Bjørn Elmquist af bar principfasthed ikke kan se for-

skel, siger det noget om hr. Bjørn Elmquists menneskelige lødighed.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg synes, at hr. Bjørn Elmquist i sin aller- sidste sætning kom med en væsentlig udtalelse til afklaring af, hvad det egentlig er, der skiller i denne debat. Hr. Bjørn Elmquist talte om at genere USA.

Jeg vil godt spørge, om jeg har forstået hr. Bjørn Elmquist rigtigt, når jeg har forstået ham på den måde, at det, der skiller i denne debat, er på den ene side dem, der godt vil være med til at vedtage noget, der kan forbedre situationen, gribe ind i situationen til fordel for freden, også selv om det måtte genere USA, og på den anden side dem, der som hr. Bjørn Elmquist har det udgangspunkt, at hvis der er noget, der generer USA, så kan vi altså ikke foretage os noget, så må vi holde vores bøsse.

Er det rigtigt forstået, hr. Bjørn Elmquist, at det er hovedskillelinjen i denne debat?

(Kort bemærkning).

Hans Hækkerup (S):

Jeg må konstatere med beklagelse, at jeg desværre forstod hr. Bjørn Elmquist korrekt.

Jeg synes, at hr. Bjørn Elmquist i sit svar kom med en fantastisk overlegen bemærkning. Han sagde: måske er der en kvantitativ forskel. Det er klart, at den kvalitative forskel spiller en stor rolle her, men det gør den kvantitative forskel så sandelig også. Der er forskel på, om der myrdes ét menneske, eller om der myrdes i tusindvis, og det er det, man mener, når man snakker om en kvantitativ forskel.

Det, der sker i Honduras, Guatemala og til en vis grad i El Salvador, er en fuldstændig systematisk politik, man fører fra officiel side. Det er offentligt ansatte, der gør disse ting. Jeg skal ikke forsøge på nogen måde at undskylde de overgreb, der måtte ske på menneskerettighederne i El Salvador, men efter vores bedste mening og efter alt, hvad jeg har kunnet læse også i Amnesty Internationals rapporter, er der ikke bare tale om en kvantitativ forskel, men også om en kvalitative forskel i det, der foregår.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Jeg lover, den skal blive kort, for jeg synes, vi må videre i ordførerrækken. Men jeg skal naturligvis svare på nogle af de ting, der er sagt herfra. Ikke alle – vil jeg sige til fru Margrete Auken – vil jeg dog svare på.

Fru Margrete Auken lod nærmest forstå, at jeg her havde sat lighedstegn mellem politiske drab eller henrettelser, mord, likvideringer og det at kaste med tomater. Det har jeg bestemt ikke gjort fra talerstolen, og jeg kan ikke forestille mig, at der er andre end fru Margrete Auken, der har fået indtryk af det.

Jeg læste op af oversigten – jeg er ked af, at ikke alle ordførere har den, det skal jeg ikke prøve på at misbruge – fra Amnesty Internationals danske afdeling for Centralamerika for så vidt angår Nicaragua:

»Amnesty International har også modtaget oplysninger om tortur og drab, gennemført af regeringsstyrker under væbnede konflikter i fjerntliggende områder af landet.«

Der er intet om tomater. Hvem der har et principielt menneskesyn, vil jeg lade fru Margrete Auken om.

Så må jeg sige til hr. Albrechtsen – nu har jeg vist glemt, hvad spørgsmålet var, men jeg vil gentage, at jeg ikke mener, det bare er et spørgsmål om et eller to eller tre overgreb. Jeg mener, min betragtning er korrekt, at der sker ganske alvorlige overgreb af samme kvalitet i de fire lande, jeg talte om. At der måske sker 100 det ene sted og 200 det andet sted, eller at der er forskellige størrelsesordener, ændrer intet på princippet, kvaliteten af dem.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

I spørgsmålet om Amnestys rapport nævnte jeg, hvad der havde været efterforskning af, og hvad der var dokumenteret.

Spørgsmålet om tomaterne drejer sig udelukkende, som vi også kunne høre det i ministerens tale, om de valghandlinger, der er foregået. Det er forkasteligt, at oppositionen blev generet i Nicaragua, det er jeg enig i, men oppositionen i Guatemala og El Salvador kunne overhovedet ikke stille op, for det ville være livsfarligt. Hvis man ikke kan se

forskel på det, er der noget galt med ens menneskelige lødighed.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Ja, og den har blot med spørgsmålet om dokumentation at gøre. Jeg har ved flere lejligheder, specielt for så vidt angår Tyrkiet, haft et meget nært samarbejde med Amnesty International, ikke bare deres folk her i Danmark, men deres hovedkontor i England. Jeg har indtrykket af, at det er ganske seriøse folk, og hvis de, selv om de ikke måtte have nogen definitiv dokumentation, tør nævne den slags ting, de har anført i det materiale, vi har fået tilsendt, så har jeg tilstrækkelig stor tillid til Amnestys vurderinger til, at jeg tør tro på dem.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken.

Gert Petersen (SF):

Jeg må indrømme, at jeg ikke rigtig forstår den danske afdeling af Amnesty International, og jeg synes, de gør sig selv en dårlig tjeneste. Jeg har ikke læst det dokument, hr. Bjørn Elmquist henviste til, og som åbenbart er gået til de faste ordførere. Det plejer at være hr. Riishøj for vores vedkommende, men han er ikke til stede. Det er nok gået til ham, så jeg har altså ikke læst dokumentet, men efter hr. Riishøjs gengivelse kom det til at lyde, som om den danske afdeling foretog en fuldstændig parallelisering til de andre lande i området.

Nu står jeg her med Amnesty Internationals engelske årsoversigt for 1985, og af den fremgår det for Nicaraguas vedkommende, at der er tale om tre forlydender om mord og tortur, som Amnesty er blevet gjort opmærksom på. Om to af dem oplyser de, at disse sager kom for en nicaraguansk domstol. En hærofficer blev idømt 44 års fængsel for at have begået to mord og tortureret 4 fanger. 14 andre officerer blev idømt straffe på op til 14 år. I det andet tilfælde blev en officer idømt 14 års fængsel for at have forøvet voldtægt. Det tredje tilfælde har Amnesty ikke kunnet komme til klarhed over.

Der er altså tale om tre tilfælde i en borgerkrigsagtig situation, hvor nogle soldater er gået amok og har gjort ting, de ikke måtte

[Gert Petersen]

gøre, og som de er blevet straffet for, hvor situationen i El Salvador er den, at der er begået tusinder og atter tusinder af mord, og kun i et eneste tilfælde har man kunnet finde de skyldige. Det var, da det var nogle amerikanske nonner, der var blevet myrdet; så fandt man efter stærkt amerikansk pres fem år senere eller sådan noget de skyldige, ellers var man ude af stand til det.

Selv om jeg også synes, at der er mange forkerte ting i Nicaragua, fremtræder det, sammenlignet med El Salvador, sammenlignet med Guatemala, også efter fremstillingen i Amnesty Internationals engelske udgave, nærmest som en retsstat – jeg siger udtrykkelig »sammenlignet med« de andre lande.

Jeg synes overhovedet, at debatten er meget stærkt præget af dette forsøg på at sætte lighedstegn. Jeg synes, udenrigsministerens oplæg gav indledningen til det. Jeg føler ikke som de andre ordførere anledning til at takke udenrigsministeren særlig varmt, men jeg kan ikke nære mig for at udtrykke en vis modvillig beundring for denne evne til at sløre nogle ting og fremhæve andre, så man sidder tilbage med et helt andet indtryk end det, der faktisk er foregået.

Udenrigsministeren fik også sat lighedstegn mellem menneskerettighedssituationen i de mellemamerikanske lande og fik taget Nicaragua med ind i det almindelige billede. Da sad jeg og tænkte på: ja men hvor er der da myrdet? Som sagt har Amnesty International kunnet påvise nogle få tilfælde i Nicaragua det sidste år, og i to af disse tilfælde er de skyldige blevet draget til ansvar.

Jeg står her med The Guardian for onsdag den 6. november 1985, hvor man refererer et interview med Guatemalas militære regent indtil nu – nu skal der jo være et civilt styre – general Oscar Mehia. The Guardians korrespondent i Guatemala spørger, om han vil tillade den nye regering, som skal til i januar, at føre retssager mod militærofficerer, som er ansvarlige for anslået 100.000 politiske mord. Det står der, hr. Bjørn Elmquist – 100.000 politiske mord og 39.000 forsvindinger. Denne general benægter det ikke. Han sagde ifølge The Guardian: det ville være en fejltagelse, for hvis vi havde gjort det modsatte, ville guerillaerne have vundet og Guatemala ville have været kommunistisk. Vi er ikke slået, vi er en sejrrig hær.

100.000 mord sætter man lig med de meget, meget beskedne krænkelse af menneskerettighederne, som foregår i Nicaragua.

Udenrigsministeren var oven i købet i stand til at analysere Nicaraguas situation uden at komme ind på USAs handelsblokade over for Nicaragua, uden at komme ind på den amerikanske indsats for at få de internationale hjælpeorganisationer – finansieringsorganisationer, skulle jeg snarere sige, som Verdensbanken osv. – til at blokere Nicaragua, uden at komme ind på den amerikanske finansiering af contraerne.

Det var i øvrigt interessant at høre, at udenrigsministeren ikke rigtig vidste, hvad de contraer er for nogle. Man kan læse i det meste af den amerikanske presse, at de fleste af dem er gamle Somozagardister. Selvfølgelig er der også andre imellem, det ved jeg, men det er en almindelig opfattelse i den amerikanske presse, at de fleste af dem er gamle Somozagardister. Det har udenrigsministeren altså ikke opdaget.

Udenrigsministeren var også i stand til at analysere Nicaraguas situation uden at komme ind på de fortsatte manøvrer til lands og til vands, USA gennemfører op til Nicaraguas grænser.

Det er ganske imponerende, at man kan give en sådan fremstilling af en international situation, hvor man i den grad fortier meget, meget væsentlige aspekter af den internationale situation. Hvis Danmark var i den situation, at der var 10.000 terrorister i Sverige, som svenskerne lod angribe, og 10.000 terrorister i Tyskland, som de dernede lod angribe de danske grænser, og vi ydermere var blokeret internationalt, visse stormagter ville ikke handle med os, vi kunne ikke få lån i den internationale valutafond osv., og der i et andet land skulle gives en analyse af Danmarks situation, så ville det være ganske imponerende, om man havde udeladt sådan nogle kendsgerninger. Det er faktisk, hvad der sker, når udenrigsministeren skal give en analyse af Nicaraguas situation.

Hvad er det egentlig, sandinisterne har gjort sig skyldige i? De har begået den forbrydelse, at de med væbnet magt modsætter sig militære angreb fra disse ca. 20.000 contraer. De har begået den forbrydelse, at de har støvnet USA for Den internationale Domstol for på denne måde at tvinge USA til at indstille sin aggression og bl.a. lade væ-

[Gert Petersen]

re med igen at minere de nicaraguanske havne. Det har fået USA til at frakende domstolen enhver kompetence i dette forhold, og det er selvfølgelig kedeligt, at USA på den måde afslører en kynisk holdning til domstolen og international ret.

Til sandinisternes synderregister hører også, at de har gennemført frie valg sidste år. De har gennemført et valg, hvorved sandinisterne fik $\frac{2}{3}$ af stemmerne og de oppositionspartier, som var indstillet på at opstille, fik resten.

Det er også ganske interessant, at udenrigsministeren, når han skal påkalde sig et vidne om dette valg, et vidne, som, må jeg sige, for $\frac{2}{3}$'s vedkommende udtalte sig positivt om valget, så går han, om ikke over åen, så i hvert fald over Skagerrak for at finde et vidne, selv om vi har et her i folketinget. Når et folketingsmedlem rejste over og fungerede som observatør under valget, havde det vel været nærmere at nævne ham, hr. Kelm-Hansen, end at nævne den norske Stoltenberg.

Sandinistregeringen har altså indført undtagelsestilstand og en vis, begrænset presse-censur. Vi er ganske enige i, at den presse-censur formodentlig er forkastelig, under alle omstændigheder tåbelig, og den bliver givetvis administreret med smålighed og urimelighed, hvad presse-censur altid bliver administreret med. Men over for det står altså, at Nicaragua er i krig, og jeg kan nævne adskillige eksempler på demokratiske lande, som i krigstid har pålagt pressen restriktioner.

Hvad undtagelsestilstanden angår – udenrigsministeren fik ligefrem blandet FN-konventionerne ind i det – er der ikke tale om at forbyde de politiske partier eller deres presse eller deres aktiviteter. Der er ikke tale om udgangsforbud, spærretid eller massearrestationer. Det pluralistiske liv i Nicaragua er opretholdt.

Vi er tilfredse med, at der fra socialdemokratisk og radikal side er fremsat et dagsordensforslag, som det er sket her. Vi mener, at den dagsorden i det store og hele siger det, der skal siges i den nuværende situation. Jeg kunne godt have sagt betydelig mere og skal måske komme tilbage til det, men debatten havde fået en sådan retning, inden jeg kom til orde, at det var nødvendigt at gå ind på den problematik og få aflivet de fantastiske og helt uproportionale lighedstegn, man søg-

te at sætte mellem Nicaragua, som er offer for aggression, og en række andre lande, som dels krænker menneskerettighederne grovere end mange andre steder i verden, dels selv er delagtige i aggressionen mod Nicaragua.

Jeg kom til at tænke på under debatten, at hvis vi herinde havde haft en debat om Afghanistan, så havde der været fuldkommen enighed fra højre til venstre om at fordømme den intervention og krænkelse af menneskerettighederne, som finder sted i Afghanistan. Det er åbenbart noget andet, når det drejer sig om Nicaragua. Det har jeg forstået.

Stinus (RV):

Jeg vil gerne begynde med at takke udenrigsministeren for en meget udtømmende besvarelse, hvis indhold jeg i vid udstrækning kan erklære mig enig i.

Det, der er lagt op til med denne forespørgsel, skulle ikke være en ensidig kritik af USAs politik og lige så lidt en ensidig lovprisning af tilstandene i Nicaragua. Der er imidlertid grund til at kritisere USAs politik i Mellemamerika, og der er også gode grunde til, at Nicaragua i nogen grad kommer til at stå i centrum i en debat som denne som et eksempel eller et symbol på forfejlet amerikansk politik. Her tænker jeg både på tidligere tiders støtte til Somozaregimet og på den nuværende politik over for sandiniststyret.

Mellemamerika ligger langt borte, og kendskabet i den danske befolkning til de små lande i området er så begrænset, at der næppe i befolkningen er nogen udbredt forståelse for, at folketinget bruger tid på at debattere forholdene i denne del af verden. Det skal vi imidlertid, ikke blot fordi der er rejst en forespørgsel – det vil jeg i øvrigt sige forespørgerne tak for – men først og fremmest fordi der, som verden ser ud i dag, ikke er nogen del af verden, der ikke kommer os ved. Vi skal gøre det, fordi det drejer sig om små lande og deres rettigheder, og vi skal gøre det, fordi USA, som er vores allierede i en anden sammenhæng, er så stærkt involveret.

Det er glædeligt, at de europæiske lande, Danmark samarbejder med inden for de ti, har samme opfattelse. Det giver muligheder for reel indflydelse på udviklingen i området, ikke blot når det drejer sig om økonomisk og

[Stinus]

social udvikling, som igen kan få afgørende indflydelse på den politiske udvikling, i særdeleshed hvis den økonomiske og sociale udvikling udebliver; men jeg tænker også på de ti's aktuelle muligheder i Contadorafredsprocessen.

Det er trist i dag – halvandet år efter folketingets sidste Mellemamerikadebat – at måtte konstatere, at der er sket meget lidt i retning af fredeliggørelse og stabilisering af Mellemamerikaområdet. Også derfor hilser vi denne debat velkommen, for den giver os en mulighed for at tilkendegive, hvor indsatsen efter vor mening kan og bør intensiveres.

For halvandet år siden udtalte folketinget støtte til Contadoralandenes bestræbelser på at fremme fredelige løsninger uden ydre indblanding. Dette kan vi fortsat tilslutte os, men den manglende udvikling i fredsprocessen eller en udvikling, som på visse områder går den modsatte vej, som også udenrigsministeren påpegede det, nødvendiggør, at vi overvejer, hvad vi konkret – gerne og helst sammen med andre lande – kan gøre for at påvirke udviklingen, hvad vi kan gøre for at presse på over for landene i området og over for USA, som må bære sin store del af ansvaret for, at udviklingen går den forkerte vej. Her tænker jeg bl.a. på USAs handelsboycot over for Nicaragua og den øgede støtte til de såkaldte contraer.

Når jeg nu kritiserer USA, skyldes det ikke udpræget sympati for styret i Nicaragua, som i meget høj grad bærer sin del af ansvaret for udviklingen. Jeg behøver blot at nævne suspenderingen af en række borgerlige friheder i Nicaragua, som er med til at fjerne landet endnu mere fra billedet af den idealstat, som nogle ynder at tegne. Suspenderingen af en række grundlæggende frihedsrettigheder vil sikkert også blive forsvaret i løbet af debatten i dag og ansvaret herfor lagt på USA. Det holder bare ikke, for hvis befolkningens opslutning bag det sandinistiske styre i Nicaragua var så entydig, som det hævdes, var der ikke behov for at suspendere disse rettigheder.

Det må gøre indtryk, at bl.a. retten til at strejke er blevet ophævet. Det samme gælder ytringsfrihed, forsamlingsfrihed, rejsefrihed, fængsledes ret til hurtigt at blive stillet for en dommer osv. Det er ikke noget ideelt billede af en stat, som i 1979 over for Organisationen af Amerikanske Stater lovede at etablere

en regeringsform med pluralisme og demokrati. Med denne tilsidesættelse af fundamentale menneskerettigheder kommer Nicaragua i højere grad til at ligne det billede, præsident Reagan plejer at tegne af landet, og det er beklageligt.

Det skal imidlertid ikke afholde os fra at støtte Nicaragua. Vi bør klart og tydeligt tage afstand fra USAs handelsboycot, og vi bør direkte modvirke den på den måde, at vi udbygger handelssamkvemmet med Nicaragua og udvider den finansielle bistand til landet. Danmark har jo netop ydet et rentefrit statslån på 75 mill. kr. til Nicaragua, og vi har med tilfredshed noteret os udenrigsministerens bemærkninger om, at der har været drøftelser med henblik på at finde egnede projekter for endnu et statslån til Nicaragua. Gennem EF er vi også med til at yde støtte til landet. Vi vil ydermere opfordre regeringen til at undersøge alle muligheder for at udbygge handelsforbindelserne.

Vi tror fortsat på, at vi på den måde kan være med til at hindre Nicaraguas totale afhængighed af Cuba og Sovjetunionen, en afhængighed, som Nicaraguas regering gentagne gange har givet udtryk for at den ikke ønsker, og derved medvirke til at sikre, at Nicaragua får mulighed for – således som dets regering også har udtrykt ønske om – at blive et egentligt alliancefrit land i modsætning til Cuba, som jo unægtelig ikke er det, selv om det kalder sig sådan.

Der er grund til at frygte, at den politik, som USA fører, vil lede Nicaragua akkurat den modsatte vej, hvortil kommer, at denne amerikanske politik er med til at skade USAs omdømme langt uden for det mellemamerikanske område, og det bør vi ikke være ligeglade med. CIAs udlægning af miner i Nicaraguas havne står endnu i frisk erindring. Det samme gælder USAs reaktion, da Nicaragua indbragte mineudlægningen for Den internationale Domstol. USA meddelte, at man ikke ville rette sig efter domstolens afgørelse – ganske i strid med, hvad USA erklærede sig parat til at gøre, da man under præsident Truman besluttede at være med i Den internationale Domstol.

Den amerikanske senator Paul Simon har i en artikel i New York Times den 16. oktober 1985 beskæftiget sig med spørgsmålet om, som han udtrykte det, »hvilken slags land USA er, og hvilken slags land USA vil

[Stinus]

blive«, og han slutter sin artikel med at skrive:

»Vores troskab mod at lade lov styre og vores tro på værdien af sandhed på ideernes markedsplads er det, der adskiller USA fra de totalitære samfund.«

Og han fortsætter: »At trække sig ud af Den internationale Domstol strider imod den tradition og de værdier, som er selve kilden til vor styrke.«

På samme måde som den demokratiske senator her udtrykker alvorlig bekymring over følgerne af, at USA ikke vil rette sig efter Den internationale Domstols afgørelser, må vi også spørge, hvordan USA kan forvente, at andre skal rette sig efter international lov, såfremt USA ikke selv er parat til at gøre det. USAs forsøg på at optræde som selvbestaltet ordenshåndhæver i Mellemamerika og andre steder i verden kommer på denne måde til at stå i et særlig grelt lys.

På baggrund af situationen i Mellemamerika i dag må man i det store og hele betragte USAs politik i den del af verden som fejlet. Det er tragisk, fordi mange gode kræfter i USA mange gange tidligere har peget på, hvordan den amerikanske politik både i Mellemamerika og i resten af Latinamerika burde være. Jeg skal nøjes med at citere en enkelt af disse, nemlig Adolf Berle, som var formand for en Latinamerikaarbejdsgruppe nedsat af præsident Kennedy. Han afsluttede i 1961 en rapport således, her citeret fra Arthur Schlesingers »Kennedys 1000 dage«:

»Den igangværende kamp vil ikke blive vundet og kan tabes ved opportunistisk støtte til midlertidige magthavere eller kræfter, hvis mål er fundamentalt fjendtlige mod de folk, de behersker. Et heldigt resultat af den amerikanske indsats i Latinamerika kræver, at dens politik stedse er baseret på klare, konsekvente, moralske principper. Jeg mener ikke, at nogen anden politik kan accepteres eller overhovedet har nogen udsigt til at lykkes i sidste instans.«

USA har ikke levet op til og lever ikke op til dette. Mineudlægning, handelsboykot, støtte til contraer, militær tilstedeværelse i Mellemamerika, støtte til regimer, som ikke overholder menneskerettighederne, er ikke udtryk for en politik, som bygger på klare, konsekvente, moralske principper. Det er således svært at tro på, at et par af de mellemamerikanske lande, som USA så ihærdigt

støtter, virkelig er ved at udvikle sig til egentlige demokratier, hvor de fundamentale menneskerettigheder respekteres og social uretfærdighed afskaffes. Særlig uhyggeligt virker de mange forsvindinger og den tortur og de henrettelser uden dom, som de såkaldte dødspatrujler står bag; bl.a. organisationen Amnesty International har jo peget på disse forhold. I sin besvarelse i dag giver udenrigsministeren også udtryk for denne bekymring.

Når vi opfordrer regeringen til øget indsats i Mellemamerika, er det imidlertid ikke blot en protest mod USAs politik. Det er det også, men det er også et forsøg på at få USA til at ændre sin politik. Det er, hvad der står i dagsordenen, for uden USAs medvirken bliver der ikke fred i området, ikke virkelig fred. Derfor er Contadoragruppens initiativ så vigtigt, og derfor er det så vigtigt, at parterne nu giver tilslutning til Contadorgruppens forslag. Der er utvivlsomt mangler i det, men det er det eneste håb, vi har om en fredelig udvikling i området.

Danmark må alene eller sammen med andre lande arbejde på, at partierne giver tilslutning til forslaget. Sideløbende hermed kan Danmark medvirke til at forbedre forholdene både for de mange flygtninge og for andre befolkningsgrupper, som lider under den manglende fred, ved øget støtte til humanitært arbejde og til bistandsarbejde, som udføres både af danske og internationale organisationer i de mellemamerikanske lande.

Nør Christensen (CD):

Jeg vil indledningsvis sige tak til udenrigsministeren for svaret på den forespørgsel om situationen i Mellemamerika, som vi behandler i dag i folketinget. Forespørgslen går endvidere på, hvilke initiativer regeringen agter at tage for at støtte Contadoragruppens fredsbestræbelser samt for at bistå Nicaragua med at afhjælpe følgerne af USAs intervention.

Sidste år i april måned havde vi en forespørgselsdebat om forholdene i Centralamerika. Der blev under denne forespørgselsdebat vedtaget en dagsorden, som jeg naturligvis ikke skal bruge tid på at læse op; jeg skal blot konstatere, at der var støtte til fredsbestræbelserne.

Situationen i Mellemamerika er ikke blevet bedre siden da. Tværtimod, tør jeg vist

[Nør Christensen]

sige. Situationen er stadig væk mørk og faretruende. Ingen er vel i tvivl om, at alle de problemer, som findes i Mellemamerika, ikke er problemer, som lige er opstået her og nu. Det drejer sig om århundreder gamle sociale og økonomiske uretfærdigheder og undertrykkelse.

Roden til de enkelte konflikter i området ligger i hvert lands særlige historie. Disse stater har i flere hundrede år været præget af en lille jordbesiddende overklasse. Sammen med militæret og støttet af kirken har den haft politisk og økonomisk magt, mens den altovervejende del af befolkningen har fristet en kummerlig tilværelse som jordløse landarbejdere eller småbønder.

Landene på den mellemamerikanske landtunge er blandt de økonomisk mindst udviklede i Latinamerika. Der er således ikke fremvokset en bredere byarbejder- eller mellemklasse, der kunne have fremkaldt og understøttet et mere harmonisk politisk udviklingsforløb. Situationen vanskeliggøres også af en stigende befolkningsvækst i området. Af andre problemer kan nævnes de spændinger, der er opstået mellem flere stater i de enkelte lande.

Det er af helt afgørende betydning, at konflikterne i Mellemamerika løses ad fredelig vej og gerne gennem forhandlinger. Alle parter, der er engageret direkte eller indirekte i disse konflikter, må derfor udvise den størst mulige tilbageholdenhed.

Danmark yder som bekendt kun i begrænset omfang gavebistand til landenes genopbygning efter borgerkrigene. Inden for en beløbsramme på 45 mill. kr. har Danmark støttet gennemførelsen af projekter inden for undervisning, sundhed, drikkevandsforsyning og skovbrug.

Jeg har forstået, at vi fra dansk side har gode erfaringer med bistandsarbejde i Nicaragua. Siden 1981 har Danmark ydet humanitær bistand for ca. 17 mill. kr. til den centralamerikanske region. Bidraget er ydet dels som katastrofebistand, dels som bistand til ofre for menneskerettighedskrænkelserne, og den er overvejende kanaliseret gennem frivillige danske hjælpeorganisationer.

Jeg vil også gerne fremhæve, at Danmark gennem den internationale arbejdsgiverorganisation har bidraget til en række arbejds- og uddannelsesprojekter i både Mellemamerika og Caribien. Siden 1981 har denne støtte

beløbet sig til ca. 20 mill. kr. Endvidere har Danmark sammen med sine EF-partnere ydet humanitær hjælp til området såvel som landebistand gennem Lomékonventionen og gennem EFs bistand til ikke-associerede udviklingslande.

Jeg vil derfor som slutbemærkning sige, at centrum-demokraterne kan tilslutte sig regeringens hensigt og gerne vil medvirke til den linje, som regeringen ønsker at videreføre i den mellemamerikanske politik.

For så vidt angår dagsordenen skal jeg sige, at det er CDs 12. års fødselsdag, og på en fødselsdag skulle man normalt være i godt humør og villig til lidt mere end normalt måske, men desværre, jeg beklager, vi kan ikke bidrage til at støtte det fremsatte dagsordensforslag.

Albrechtsen (VS):

Flere ordførere og også udenrigsministeren har været inde på, hvordan det er gået i Mellemamerika, siden vi sidst her i folketings-salen havde en større debat om situationen. Man kan nok hurtigt konkludere, at en af de få ting, der i virkeligheden er fuldstændig bred enighed om i debatten i dag, er, at det ikke har udviklet sig til det bedre siden dengang, tværtimod.

Måske var den akutte risiko for direkte USA-intervention lidt større netop for 1½ år siden. Forhåbentlig er det i hvert fald rigtigt, at den direkte interventionsrisiko er lidt formindsket. Det er måske i virkeligheden det eneste lyspunkt, der er siden dengang. Men debatten dengang fandt sted på baggrund af den amerikanske minering af Nicaraguas havne og andre grove krænkelse af folkerettens principper, som en overgang så ud til at være den direkte forberedelse til en intervention iværksat af amerikanske marinestyrker. Heldigvis gik det ikke sådan. Disse slet skjulte interventionsplaner blev altså ikke sat i værk, og Reaganregeringen har siden måttet benytte sig af andre metoder i sit forsøg på at knække styret i Nicaragua. Man har måttet virke gennem økonomisk sabotage, støtte til contraerne, lejesoldater, man har måttet etablere handelsblokader osv. for at føre sin uerklærede, men absolut virkelige krig imod Nicaragua. Man har dog ikke kunnet overtale den amerikanske kongres til at gå ind i et direkte militært engagement.

[Albrechtsen]

Når det overhovedet har været muligt at undgå en intervention, skyldes det flere ting. Det skyldes, at det er blevet klart demonstreret, at sandiniststyret har opbakning i en meget stor del af befolkningen i Nicaragua. Det viste jo også valget i Nicaragua. Og Nicaragua har vist USA, at en intervention ville blive en meget blodig og frygtelig sag, som endnu en gang ville få blodet til at drive ned ad Stars and Stripes. Det skyldes også, at en stor del af den amerikanske befolkning med rette har været bekymret for at blive inddraget i en ny Vietnamkrig, og det skyldes, at USAs præsident i denne sag ikke har kunnet overbevise USAs befolkning om, at et land med 2 millioner fattige indbyggere alvorligt kunne true USAs sikkerhed.

Endelig – og det er jo af særlig interesse for debatten i dag – skyldes det også den europæiske holdning. Vesteuropa har jo klart tilkendegivet, at man ikke vil se med milde øjne på en intervention. Den vesteuropæiske opinion, tror jeg, har spillet en stor rolle, og det er selvfølgelig også her, at en af vores vigtigste opgaver fortsat ligger, når vi i dag diskuterer, hvordan freden kan sikres i Mellemamerika. Det, vesteuropæerne kan gøre, er at udbygge de politiske bestræbelser, udbygge det økonomiske samarbejde, yde bistand til genopbygning af økonomien i Nicaragua, til løsning af flygtningeproblemerne osv., sige klart nej til alle de trusler om stormagtsindgreb i området, som findes, kræve menneskerettigheder og demokratiske rettigheder respekteret i hele Mellemamerika. Det er nogle af de ting, som vi kan gøre, og som vi skal gøre.

Flere har været inde på menneskerettighedssituationen, som i hele Mellemamerika er uhyre utilfredsstillende. Et af de steder, hvor det står bedst til, er i Nicaragua, som flere ordførere allerede har været inde på. Selv om undtagelsestilstanden afgjort er et skridt i den forkerte retning, selv om den forhåbentlig snart kan ophæves igen, så er tilstanden bedre i Nicaragua end i langt de fleste mellemamerikanske og for den sags skyld latinamerikanske lande.

Værst står det faktisk til i de lande, hvor CIA og konsorter har den reelle magt. Det er i lande som El Salvador og Guatemala. I Guatemala foregår der tvangsforflytninger og oprettelse af strategiske landsbyer, en systematiseret militarisering af samfundet ved

hjælp af vold og terror. I El Salvador bruger man også luftbombardementer mod befolkningen og imod de områder, som guerillaerne kontrollerer. Man bruger de metoder, som USA udviklede under Vietnamkrigen.

Så er der nogle, der har været inde på situationen i Costa Rica. Jeg synes nok, at især udenrigsministeren kom let hen over nogle af de problemer, som tilsyneladende er ved at opstå, og det forhold, at det også ser ud til her at skulle lykkes for USA at få opbygget en lokal afdeling af det CIA-kontrollerede, typisk latinamerikanske militærvæsen. Jeg håber ikke, det kommer til at gå sådan, men desværre er der altså meget, der tyder på, at også Costa Rica er ved at sælge sin sjæl til CIA.

Hvis USAs politik i Mellemamerika får lov til at fortsætte, vil der ske det, at de reaktionære styrers undertrykkelse vil øges systematisk, i takt med at gældskrisen forværres. De fleste af landene i området, med Mexico i spidsen, befinder sig i en stadig mere håbløs gældskrise og deraf følgende indre social og økonomisk opløsning. USA og magthaverne, dvs. de store amerikanske selskaber og de lokale borgerskaber, godsejere og militærfolk, har én og kun én løsning på den voksende gældskrise, og den løsning hedder simpelt hen, at befolkningen, bønderne og arbejderne, skal betale. De skal tvinges til at betale prisen gennem enorme afsavn, for at de amerikanske bankers og selskabers problemer kan blive løst. Hvis de ikke vil betale prisen med det gode, f.eks. gennem skatteopkrævning, så er svaret: militære midler, militære metoder. Det er USAs og den amerikanske storfinsans' tilbud til den latinamerikanske befolkning, og det er et tilbud, som faktisk de fleste latinamerikanske lande er blevet opmærksom på at det er nødvendigt at sige nej til.

Hvad kan vi gøre her i Danmark? Jeg synes, at det dagsordensforslag, som er fremsat i dag af socialdemokratiet og det radikale venstre, er et rimelig godt bidrag til at udtrykke, hvad man fra dansk side kan gøre. Heri understreges en række af de ting, som allerede i nogen grad er gjort, og så opfordres der til en videreudvikling af den politik. Derfor kan VS stemme for den dagsorden, som er foreslået af socialdemokratiet og de radikale.

[Albrechtsen]

Jeg synes, det især er vigtigt fra dansk side at understrege, at der skal lægges et stærkt politisk pres på USA fra vesteuropæisk side for at få USA til at standse sabotagen af Contadorprocessen. Når Contadorprocessen ikke indtil nu har kunnet føre til resultater, er det jo USAs skyld. Nicaragua f.eks. har accepteret, at der ikke må ske nogen militær fremmed indblanding i området, at fremmede militære personer og installationer og våben osv. skal trækkes ud. Men USA vil ikke acceptere det fredsgrundlag, der faktisk havde været mulighed for at gennemføre, fordi USA selvfølgelig forbeholder sig sin adgang til at bruge sine egne militære midler i området. Derfor vil USA ikke gennem protokoller tiltræde noget, som afskærer USA fra at bruge marinekorpsset i området også i fremtiden. Det er det pres, Danmark politisk skal lægge på USA, og det synes jeg også i vid udstrækning udtrykkes gennem dagsordenen.

Jeg kunne godt have ønsket mig, at der i dagsordenen var en understregning af, at bistanden skulle øges også gennem gavebistand. Jeg kunne også godt have ønsket mig, at der var en klar, udtrykkelig støtte til modstandsbevægelserne bl.a. i El Salvador og Guatemala, men det er ikke punkter, som i dag vil få VS til at fremsætte sit eget dagsordensforslag. Vi anser det dagsordensforslag, som er fremsat, for at være tilstrækkeligt til at kunne betegnes som et væsentligt fremskridt, og derfor støtter vi det som sagt.

Jeg vil slutte med at sige, at en af de ting, som man også kan støtte – og jeg vil opfordre partierne her i salen til at støtte det – er den fredsmarch, som skandinaviske kvinder har taget initiativ til at der nu skal være i Mellemamerika. Jeg håber, at ordførerne for partierne i anden runde måske benytter lejligheden til at give udtryk for deres støtte til denne fredsmarch.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at takke udenrigsministeren for en både grundig, saglig og afbalanceret besvarelse. Den var ikke alene deskriptiv, men havde også flere operative elementer, og jeg var både enig i analysen og i de operative dele.

Jeg vil som udgangspunkt for det, jeg kommer ind på i denne forespørgselsdebat,

tage udgangspunkt i nogle af de synspunkter, der kommer frem, bl.a. i den amerikanske offentlighed, gennem de amerikanske medier.

Hvad er det, man flere steder finder understreget i de amerikanske medier og også gennem flere politikere i kongressen? Ja, det er, at Reaganadministrationen bygger sin Mellemamerikapolitik på alt for forenkledede præmisser. Overalt hvor der forekommer kritik og folkelig modstand imod de lokale magthavere, som regel stærkt højreorienterede hel- eller halvmilitære diktaturer, oligarkier à la Somoza, ses kritikken som inspireret af lokale kommunister støttet af Sovjetunionen og Cuba.

Selv om dette utvivlsomt er en del af forklaringen på den stigende sociale og politiske uro i området, er det en almindelig udbredt opfattelse i de amerikanske medier og i kongressen, at den kommunistiske og sovjetisk-cubanske indblanding og dermed trussel mod USAs interesser i området overdrives af Reaganadministrationen, og at modstanden imod de lokale magthavere dels har et politisk set meget bredere fundament, dels i sig selv udspringer i ofte utålelige økonomiske og sociale forhold i disse lande. Det har jo i århundreder været karakteristisk bl.a. i disse lande, at den økonomiske og politiske magt har været koncentreret på relativt få familier, og at disse har haft et snævert interessefællesskab med militæret. Forsøg på jordreformer og andre sociale og økonomiske reformer er af samme grund stødt på voldsom modstand fra magthavernes side, ja, er ofte blevet slået brutalt ned ved militærets hjælp. Det er relativt få gange, det er lykkedes at indføre et civilt styre af moderat og reformvenligt tilsnit. Forsøgene på liberalisering af det økonomiske og sociale liv er som oftest strandet på højrekræfternes og militærets modstand. Jeg mener, at kun i Costa Rica har der for alvor været en udvikling i gang, hvor relativt moderate politiske kræfter har vundet fodfæste, har kunnet sikre en vis politisk stabilitet og sociale og økonomiske reformer i vor forstand. Som udenrigsministeren var inde på, er det dér, situationen har været mest optimistisk.

USAs naturlige interesse for udviklingen i dette område har fået skiftende administrationer til at forsøge at påvirke udviklingen i en USA-gunstig retning. Problemet for USA har været, at man nødvendigvis har måttet

[Kofod-Svendsen]

samarbejde med de skiftende regimer uanset deres karakter og manglende folkelige baggrund, og at der har været snævre grænser for, hvor meget USA har kunnet eller villet presse disse regimer til politiske, økonomiske og sociale reformer.

Så kan man diskutere, om USA reelt har været magtesløs, eller om USA af forskellige grunde ikke har ønsket at bruge sine pressionsmuligheder over for disse regimer, men faktum er, at USA i meget høj grad er blevet identificeret med disse højregimer og derved har fået utroværdighedens skær over sin Mellemamerikapolitik. For kendsgerningen er jo, at det er yderst begrænset, hvad USA har opnået med hensyn til politiske, økonomiske og sociale reformer trods sine erklærede mål herom.

Det mest karakteristiske ved USAs indsats har været en massiv militær støtte til regimernes bekæmpelse af de respektive landes oprørsbevægelser, mens midlerne til økonomiske og sociale hjælpeprogrammer i sammenligning med den militære bistand har været yderst beskedne. Der er adskillige i USA, som er af den opfattelse, at øget militær indsats blot vil stimulere oprørsgrupperne til øget indsats med yderligere militær konfrontation og materielle ødelæggelser til følge.

Hvad er så Danmarks opgave i denne situation? Ja, tiden tillader ikke, at jeg først går ind i en analyse af situationen i de enkelte lande. Når det gælder Danmarks opgave, vil jeg knytte til ved det forslag om motiveret dagsorden, som er omdelt. Her er jeg enig i, som det siges i det første led, at støtte Contadoralandenes initiativer til fremme af fred i Centralamerika, og også i det, der er anført til sidst, at henstille til alle landene i Centralamerika, at de opfylder deres internationale forpligtelser i henhold til De Forenede Nationers menneskerettighedserklæring. Der er også flere andre passager, som jeg er enig i, nemlig de operative opgaver, som også påhviler Danmark.

Men der er også brugt en formulering i dette dagsordensforslag, som jeg ikke finder er afbalanceret. Man lægger, som formuleringen er, udelukkende ansvaret på USA, og det finder jeg ikke er udtryk for den totale vurdering af situationens årsager, således som jeg mener situationen er i det pågældende område.

Jeg står også spørgende over for, hvor gavnligt det er for at fremme det, som man ønsker, og som der er lagt op til i en række punkter i dette forslag om motiveret dagsorden, at man vedtager en sådan dagsorden, fremfor at bruge de muligheder, man allerede har, og som regeringen er i gang med at bruge, bl.a. via FN og EF, nemlig at stå i en kontinuerlig dialog med USA for at påpege situationen og pege på, hvilke ting der bør gøres for at fremme en demokratisk udvikling i området og samtidig fremme en økonomisk og social udvikling, som vi ønsker.

Selv om der således er mange elementer i dagsordenen, som jeg kan tilslutte mig, må jeg samtidig sige, at der også er nogle mindre korrekte, mindre heldige formuleringer, så mit parti vil undlade at stemme for den foreslåede dagsorden.

Poulsgaard (FP):

Der er forskellige aviser, der i dag skriver, at de franske aviser ikke har opdaget, at Poul Schlüter er i Frankrig. Hr. Stinus sagde, at han var næsten sikker på, at der var mange danskere, der ikke vidste, hvor de lande ligger, som vi snakker om. Det har hr. Stinus da fuldstændig ret i. Så sagde hr. Stinus også, at der nok var mange, der ville sige, at det var spild af folketingets tid, og det tør svagt antydes, at det var rigtigt. Det er spild af folketingets tid, så det batter noget.

Men de røde får endnu en gang lejlighed til at demonstrere deres uvilje mod USA. Det er jo fantastisk, det had, der ligger mod USA. Det er det land, som vi kan takke for vor frihed, og når det land så prøver på at forsvare friheden i Mellemamerika, så er det noget forfærdelig noget.

Hr. Gert Petersen kan jo få alt gjort sort til hvidt, havde jeg nær sagt. Nicaragua – hvad er der sket dér? Presse censur, udgangsforbud, rigtig modbydelige diktaturmetoder, og sådan går det jo hvert evige sted, hvor de røde får magten. Alligevel sidder man i dette folketing og bevilger penge og sender millioner af kroner derned. Vi skulle takke USA for, at der er et mandfolk i den vestlige verden. Vi skulle have nogle flere af Reagans type til at sidde her i folketinget.

Nu vil man altså opfordre USA til at opheve den handelsembargo. For det første er USA da akkurat ligeglade med, hvad Dan-

[Poulsgaard]

mark vil. Det er det første. Men hvilken forskel er der på den undertrykkelse, der finder sted i Nicaragua, og den undertrykkelse, der finder sted i Sydafrika? Ingen. Men det mener jo et flertal; de er jo så kloge på udenrigspolitik, at de kan fortælle USA, de kan fortælle hele verden, hvordan det skal være. Det eneste, de kan regne med at få ud af det, er jo simpelt hen, at man får en tur derned på skatteydernes regning. Det er simpelt hen latterligt, at sådan et lille land som Danmark begynder at blande sig i det. Det skal vi bare holde nallerne væk fra.

Med det, jeg har sagt her, kan det nok heller ikke komme bag på nogen, at jeg siger, at vi selvfølgelig heller ikke kan stemme for det dagsordenforslag, der ligger her. Men det er simpelt hen fortvivlende, at vi har regeringspartier, der har en holdning, der er så lunken, som vi hørte kristeligt folkepartis ordfører, hr. Kofod-Svendsen, give udtryk for, at man vil undlade at stemme.

Hvis man undlader at stemme, hvis man ikke stemmer imod det makværk, så åbner man ganske langsomt vejen for kommunismen her i Danmark. Det er snart på tide, at vi får vores udenrigspolitik ud til folkeafstemning, for befolkningen vil ikke være med til, at vi skal være så røde.

Kelm-Hansen (S):

Jeg vil gerne imødekomme ønsket fra fru Connie Hedegaard om lidt flere nuancer og lidt mere dybde i debatten, og ikke mindst efter det sidste indlæg kan det måske nok være nødvendigt.

Jeg noterede mig med glæde, at udenrigsministeren havde hentet en væsentlig del af sin argumentation fra Socialistisk Internationales observatør i Nicaragua, og i denne forbindelse kunne der måske være grund til at tilføje, at samme observatør jo også understregede, at det, der skete i forbindelse med valget, var et vigtigt skridt i retning af et demokrati. Det var i øvrigt en opfattelse, som i det store og hele deltes af det internationale observatørkorps, som var derude, at i betragtning af det pres fra USAs side, som allerede på det tidspunkt fandt sted i Nicaragua, var det ganske imponerende, hvordan man fik afviklet det pågældende valg.

Men når udenrigsministeren siger, at flere partier havde trukket sig ud af valgkampen

på grund af diskrimination, er det nok en sandhed med visse modifikationer. Det er rigtigt, at der har været indgreb i begyndelsen af valgkampen, men det er også rigtigt, at de forsvandt i slutningen af valgkampen. Til gengæld var det helt tydeligt, at der var højreorienterede kredse i Nicaragua, som ikke under nogen form ønskede, at valget skulle lykkes. Det er også rigtigt, at der var stærke kredse i USA, som heller ikke ønskede, at dette valg skulle lykkes. Det kunne man bl.a. læse i amerikanske aviser, hvor der blev omtalt forsøg fra amerikansk side på at købe partier og kandidater i Nicaragua til at trække sig. Det var en oplysning, som jeg for mit eget vedkommende fik bekræftet ved en samtale med den fremtrædende oppositionspolitikker, den konservative præsidentkandidat Clemente Guido, som yderligere understregede, at det var hans klare opfattelse, at sandinisterne ikke var indstillet på at lave valgfusk eller i det hele taget udøve valgtryk, ganske enkelt fordi de ikke ønskede i betragtning af det store internationale observatørkorps, som var til stede, at give anledning til, at der blev sat afgørende spørgsmålstegn ved valget.

Derfor er det krystalklart, at der er tale om en demokratisk udvikling, og på det grundlag er det en meget beklagelig udvikling, vi har set her på det allerseneste, hvor man igen har strammet med hensyn til forskellige frihedsrettigheder.

Til gengæld er det en udvikling, som allerede for et års tid siden klart blev forudsagt af vestlige diplomater i Nicaragua, idet de påpegede, at USA ganske sikkert ville forsøge at klemme landet økonomisk gennem blokader, stoppe långivning og skabe uro osv., således at man på det grundlag kunne være med til at skabe så store vanskeligheder for regeringen, at den gik i stykker. Det samme kunne man forleden dag, den 16. oktober 1985, læse i Herald Tribune, som bl.a. skriver, at USAs politik er baseret på den teori, at militært pres fra de USA-støttede kontras vil vælte regeringen enten gennem en normal militærsejr eller ved at skabe så megen økonomisk og social ødelæggelse, at sandinisterne af deres eget folk vil blive tvunget til at bede om nåde, eller som der står: »to cry Uncle«, sådan som præsident Reagan har udtrykt det.

[Kelm-Hansen]

Det er på denne baggrund, at der er god grund til, at vi også her i dag siger fra over for den amerikanske politik. Det er dybt tragisk, at USA på denne måde er med til at ødelægge mulighederne for den folkevalgte regering, som under uhyre vanskelige forhold forsøger at bringe Nicaragua på fode.

Jeg synes, det er rimeligt, at vi tager afstand fra denne politik, og jeg synes også, det er trist, hvis alle ikke kan være med her, for bortset måske fra den sidste taler, så tror jeg, vi i det store og hele er enige om den udvikling, der bør følges derude. Det er trist, at man ikke kan være med, det ville have gjort vedtagelsen stærkere. Og det er trist, hvis det skal være sådan, at én side kun vil støtte, når vi siger fra over for de overtrædelser, som USA har foretaget, og en anden side helst kun vil sige fra over for de overtrædelser, som Sovjet foretager. Det er klart, at vi som det lille demokratiske land, vi er, har muligheden for og retten til at sige fra i alle tilfælde.

Margrete Auken (SF):

I Nicaragua spiller kirkerne en meget fremtrædende rolle, men sådan som kristendommen eller den katolske kirke omtales, får man let et noget forvrænget billede af situationen.

Nicaraguas kirker er ikke, slet ikke, nogen entydig størrelse. Selv den katolske kirke er faktisk temmelig splittet. Bispekollegiet med nu kardinal Obando y Bravo i spidsen har fra starten været i opposition til den revolutionære proces og til sandinisterne. Selv det hyrdebrev, der kom i november 1979, og som var en støtte til den revolutionære proces, var blevet til efter pres fra Vatikanets chargé d'affaires; det har jeg fået oplyst fra lederen af Centralamerikas historiske institut i Managua, Alvaro, som beskrev, hvordan Obando y Bravo ikke var til stede og blev rasende, og hvordan biskop Vega nægtede at læse det op i sit stift.

Også den konflikt, som blev afstedkommet af det hyrdebrev, der kom i april 1984, var i stor udstrækning en intern katolsk konflikt. En meget grundig teologisk og politisk kritik blev kort efter udgivet af lederne af jesuiterbevægelsen, og det var karakteristisk for det svar, der kom, at det ikke var noget svar. Jeg forstod af en samtale med Carvallo, lederen

af det katolske bispekollegiums radio, at man nærmest unddrog sig samtaler. Det er ikke en måde at administrere det frie ord på, at man bare ikke går ind og diskuterer videre. Ikke at ville tage det alvorligt, er lige så skidt som at stoppe det.

Når man ser bort fra bispekollegiet, er billedet måske noget mere entydigt og faktisk stort set til støtte for den revolutionære proces. Selv mange almindelige katolikker, som går i kirke hos Obando y Bravo og følger den linje, er aktive i processen i øvrigt, og når man kommer ud i landet, er det vanskeligt at finde lægprædikanter osv., som ikke er endda enormt energiske og meget, meget bange for det, USA gør i øjeblikket. De vil godt have lov til at kritisere deres egne interne forhold, deres ledere, både kirkelige og politiske, men de vil ikke have USA til at blande sig.

Den protestantiske kirke er stærkt voksende. Den er stort set organiseret i den organisation, der hedder CEPAD, som blev dannet i 1972 efter jordskælvet i Managua, og har vel været en af grundlæggerne af den revolutionære bevægelse op til 1979. I 1979 dækkede CEPAD 3 pct. af befolkningen, nu eller i hvert fald i fjor dækkede den 12 pct. Det giver også et billede af, hvordan det ser ud med kirkernes muligheder for at arbejde; en kirke vokser ikke så stærkt, hvis der er forfølgelse.

Det gælder både den katolske kirke og de protestantiske kirker, men nok mest de protestantiske, at de er i tæt samarbejde med deres søsterkirker i USA. Det tror jeg er vigtigt at forstå, for hvis vi vil gå ind og støtte Nicaragua allerstærkest, så er det de kirkelige bevægelser i USA, vi skal være opmærksom på. Både katolikker og protestanter arbejder tæt sammen om dette her, og det gør de først og fremmest gennem National Council of Churches, som er en protestantisk organisation, men hvor også katolikerne deltager. De fleste har vel hørt om Sanctuary-bevægelsen. Det er den bevægelse, hvor kirke efter kirke – jeg tror det er op imod 250 kirker nu – har udråbt sig til tilflugtssteder for illegale flygtninge fra Mellemamerika. De har gjort det i åbenlys viden om, at de hermed forbrød sig imod dele af USAs love, men de har jo påberåbt sig, at det er USA, der forbyder sig imod sine egne love ved at skabe flygtninge og ved at forbyde dem at hjælpe de flygtninge.

[Margrete Auken]

ge, som, hvis de skal vende tilbage, vender tilbage til forfærdelige forhold. Det er fortrinsvis flygtninge fra Guatemala og El Salvador.

Indtil for et halvt år siden har Reaganadministrationen ikke turdet gribe ind over for disse kirker, men her i januar kom den første anklage, og den 22. oktober blev retssagen indledt mod, jeg tror det er 11 medlemmer i Arizona, som bliver stillet for retten under ganske forfærdelige forhold: de får ikke lov til at argumentere med deres moral, med deres tro; de får heller ikke lov til at argumentere med forholdene i de lande, flygtningene kommer fra, og sådan som selve anklagen er blevet til, er der bestemt heller ikke grund til at råbe hurra for Reaganadministrationens metoder. Der er blevet brugt ganske ubehagelige metoder over for dem.

Jeg vil godt fremhæve dette – også i forhold til hr. Kofod-Svendsen, som var lidt nervøs for, at vi vedtog dagsordener – og sige, at hvis han vil lytte til kirkekolleger i USA, så beder de meget om at få støtte af denne art, og for den sags skyld meget gerne klarere. De bryder sig ikke om så meget uld og vat, fordi uld og vat jo kan misbruges til det modsatte; det neutrale sted findes ikke. Det vil sige, at hvis man ikke er klar, så kommer man til at melde til den anden side. Så, hr. Kofod-Svendsen, stem roligt for denne dagsorden, eller kom med et forslag til dens skærpelse. Det beder amerikanske kirker om.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Det, der kalder mig herop er hr. Kelm-Hansens bemærkning om, at det er trist, hvis det er sådan, at det kun er den ene side, der vil sige fra over for de tilfælde, hvor USA bærer ansvaret, og det kun er den anden side, der vil sige fra over for de krænkelser af folkeretten og menneskerettighederne, som begås af Sovjetunionen i Afghanistan.

Det ville være trist, hvis det var sådan. Jeg tager kun ordet for at understrege, at sådan er det ikke. Det er sådan, at når det gælder om at kritisere Sovjetunionens krænkelser af folkeretten og menneskerettighederne i Afghanistan, så kan alle i denne sal være enige, men når det gælder om at kritisere den anden side, når det gælder om at kritisere de

krænkelser af folkeret og menneskerettigheder, som begås af USA eller med USAs støtte, ja, så finder vi kun den ene side. Så finder vi pludselig borgerlig tavshed og borgerligt hykleri. Det er sådan, det er.

(Kort bemærkning).

Kelm-Hansen (S):

Bare den korte bemærkning, at det forekommer mig, at jeg har oplevet den problemstilling tidligere. Hvis det ikke længere skulle være tilfældet, så hilser jeg det med stor glæde.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg vil gerne takke for de mange positive reaktioner, der har været på min redegørelse; dem har der jo været flest af. Så har der selvfølgelig også været nogle negative reaktioner, og den, som jeg bed mest mærke i, det var hr. Gert Petersens.

I det hele taget var hr. Gert Petersens indlæg vel nok det mest bemærkelsesværdige i debatten. Jeg er sjældent enig med hr. Gert Petersen i udenrigspolitiske spørgsmål, men jeg har normalt en ganske stor respekt for hr. Gert Petersens viden og hr. Gert Petersens engagement. Men jeg må sige, at i dag blev jeg rystet over at høre hr. Gert Petersens indlæg. Jeg troede næppe mine egne ører, da jeg hørte hr. Gert Petersen sige, at det pluralistiske liv i Nicaragua er opretholdt. Det er jo en fantastisk påstand at komme med.

Jeg har vanskelig ved at forstå, at nogen, selv hr. Gert Petersen, måske endda især hr. Gert Petersen, kan forsvare – selv i en meget vanskelig politisk og økonomisk situation – at et land ophæver strejkeretten, at selv lovlige politiske partier skal indhente forhåndstilladelser, i dette tilfælde hos sandinisterne, for at få lov til at mødes, at en privatperson i Nicaragua må acceptere myndighedernes krænkelser af de rettigheder, der er omfattet af undtagelsesbestemmelserne, uden overhovedet at kunne indanke dette for en domstol, at alle private nicaraguaneres private breve uden videre kan åbnes af sandiniststyrets folk, at man ikke har ret til at udtrykke mundtligt eller skriftligt, hvad man tænker, såfremt ens tankebaner ikke behager magthaverne, sandinisterne, osv., osv. Det er denne situation, som den er i dag, som får hr. Gert

[Udenrigsministeren]

Petersen til at sige, at det pluralistiske liv i Nicaragua er opretholdt!

Det vil ikke længere være muligt for bygningsarbejderne i Managua at demonstrere for at markere deres utilfredshed, sådan som de gjorde det umiddelbart før den 15. oktober. Et hus, som tilhørte den tidligere medredaktør af det uafhængige dagblad La Prensa, blev konfiskeret den 16. oktober, den katolske kirkes blade kan nu konfiskeres, som det også skete få dage efter den 15. oktober. Det er ikke blot et udtryk for deres tro, at store menneskemængder overalt i landet flokkes omkring kardinal Obando, der af Somoza blev betegnet som kommunist, nej, det er også, som i visse andre lande, en måde, hvorpå man kan demonstrere imod regeringen.

Hr. Gert Petersen var forarget over, at vi skulle blande Nicaragua ind i billedet, fordi menneskerettighedssituationen er så fortvivlet andre steder i Mellemamerika. Jeg må sige til hr. Gert Petersen, at uanset at menneskerettighedssituationen er alvorlig, dybt alvorlig, dybt tragisk i andre mellemamerikanske lande, som det også fremgik af min redegørelse, så ser vi i Nicaragua nu en udvikling, som helt klart intet har med demokrati at gøre, og det burde også gøre hr. Gert Petersen bekymret.

Hr. Hans Hækkerup stillede mig et konkret spørgsmål, som jeg tror må bero på en misforståelse. Det var spørgsmålet omkring udtrykket »verificerbart«, hvor jeg kan gøre hr. Hans Hækkerup opmærksom på, at det udtryk er hentet direkte fra Contadorafredsakten, der som et helt centralt element indebærer oprettelse af netop en verifikations- og kontrolkommission.

Så sagde hr. Hans Hækkerup, at det, der jo i virkeligheden nok skilte os i denne diskussion, var bedømmelsen af USAs rolle. Det er der vel nok noget om. Dertil vil jeg gerne sige netop om USAs rolle, at de senere års debat i USA om den amerikanske Mellemamerikapolitik jo med al ønskelig tydelighed viser, at udviklingen i disse lande er et hovedspørgsmål i amerikansk udenrigspolitik, og det er der ikke noget at sige til. Man behøver jo bare at tænke på, at nogle af disse lande ligger tættere på henholdsvis San Francisco og New York, end San Francisco og New York ligger på hinanden, så selvfølgelig er det et hovedspørgsmål. På den ene

side lurer der jo hos nogle i USA frygten for et nyt Vietnam og et nyt nationalt trauma, og på den anden side lurer der hos andre frygten for et nyt Cuba, en ny krise som den, man så i 1961. Der var – og det gælder vel især i Reaganadministrationens første valgperiode – ingen enighed i vurderingen af, hvad der var den mest hensigtsmæssige politik at føre over for Mellemamerika. Den tværpolitiske Kissingerkommission blev jo netop nedsat, for at man kunne råde bod herpå.

Der har i USA været en stærk kritik af dele af administrationens politik. Det gælder naturligvis især mineringerne af de nicaraguanske havne for små 2 år siden, noget, der førte til en klar afstandtagen både fra ledende amerikanske politikeres side og fra en række vestlige landes side, herunder Danmark.

Den amerikanske kongres har givet sin tilslutning til en meget betydelig amerikansk økonomisk bistand til Costa Rica, til El Salvador, til Honduras. Det drejer sig om meget store beløb, op imod 1½ mia dollars, og det er jo en bistand, der netop gives i erkendelse af, at der må sættes ind mod de grundlæggende økonomiske og sociale problemer, ganske som Kissingerkommissionen jo fastslår i sin rapport, der kom i januar sidste år. Herudover modtager så både Honduras og El Salvador amerikansk militær bistand, og det er også en betragtelig bistand.

Samtidig har USA søgt at gøre sin indflydelse gældende for at mindske de grove menneskerettighedskrænkelser, der har fundet sted, og som jo stadig i betydelig udstrækning foregår i lande i området. Det er jo bl.a. af den grund, eller især af den grund, at f.eks. Guatemala kun modtager en forholdsvis begrænset amerikansk økonomisk bistand og slet ingen militær bistand.

Sidste sommer afskar kongressen så administrationen fra at yde fortsat bistand til den væbnede opposition mod sandiniststyret i Nicaragua, men den senere udvikling førte til, at kongressen i august i år bevilgede, som jeg nævnte det, 27 mill. dollars til humanitær bistand til modstanderne af sandiniststyret. Begrundelsen var jo netop, at sandinistregeringen på det groveste havde krænket de løfter, der var afgivet til Organisationen af Amerikanske Stater om pluralisme, blandingsøkonomi og alliancefrihed. Det er jo

[Udenrigsministeren]

løfter, som den nationale genopbygningsregering havde givet OAS i 1979, og løfter, som medførte, at OAS havde anerkendt den nye regering, endnu før Somoza var faldet.

Den amerikanske kongres var også af den opfattelse, at sandiniststyret ikke længere inddrager de demokratiske medlemmer af den nationale genopretningsregering i den politiske proces, at styret har taget betydningsfulde skridt frem mod at etablere et totalitært kommunistisk diktatur, herunder ved opbygning af beboerkomiteer og gennem iværksættelse af love, der krænker menneskerettigheder og giver myndighederne unødigt stor udøvende magt, og endelig ved at opbygge en hær, der jo efter den amerikanske kongres' opfattelse overstiger behovet for et selvforsvar på bekostning af de daglige behov i den nicaraguanske befolkning og med de øvrige mellemamerikanske landes dybeste bekymring til følge.

Jeg vil gerne understrege – hvis der skulle være tvivl om det – at naturligvis må Danmark tage afstand fra handlinger, der strider imod folkeretten. Det skete, som jeg nævnte det, også meget klart i forbindelse med mineringen af nicaraguanske havne. Vi bør også fremover markere, at Danmark finder enhver krænkelse af folkeretten uacceptabel, uanset hvem der måtte foretage den.

Regeringen har også i sammenhænge, hvor der ikke var tale om folkeretsbrud, givet udtryk for uenighed i skridt, der efter en dansk opfattelse virker imod Contadoralandenes fredsbestræbelser. Regeringen har f.eks. med al mulig tydelighed givet udtryk for, at vi ikke tror, det er særlig hensigtsmæssigt at søge et land isoleret. Det gjorde vi f.eks. i FNs sikkerhedsråd i maj i år i forbindelse med debatten om USAs handelsembargo mod Nicaragua, og vi gør det jo også, når vi yder bistand til Nicaragua, både bilateralt og multilateralt igennem EF.

Så lagde regeringen ud fra brede og principielle betragtninger heller ikke skjul på sin beklagelse af, at USA trak sig tilbage fra Den internationale Domstol i Haag, og også i vores direkte kontakter med USA har vi fremhævet den danske regerings holdning.

Jeg lagde megen vægt på i min indledning til debatten i dag at skildre de meget komplicerede faktorer, som indgår i den mellemamerikanske ligning, f.eks. Costa Ricas vanskelige stilling som følge af truslerne fra Ni-

caragua. Ja men skulle vi så fra dansk side af hensyn til sandinistregeringen blot forlange ophør af amerikansk bistand til nogle lande i Mellemamerika? Jeg kan garantere for, at det ønsker et land som Costa Rica på ingen måde.

Jeg kunne da også nævne det amerikanske militære samarbejde med Honduras, som af Nicaragua bliver betegnet som en trussel. Jeg kan garantere for, at efter Honduras' opfattelse udgør dette militære samarbejde tværtimod en garanti imod et aggressivt Nicaragua. Ja men kan man da uden videre i vores diskussion i vores del af verden bare se bort fra Costa Ricas og Honduras' helt legitime sikkerhedsinteresser? Det kan vi ikke, og derfor er ligningen, man beskæftiger sig med, mere kompliceret, end man skule tro, når man hører på flere af dagens indlæg.

Derfor er det så vigtigt at understøtte Contadorabestræbelserne, for Contadoralandene finder jo netop som udgangspunkt, at de fem mellemamerikanske lande er suveræne stater, der hver især har legitime sikkerhedspolitiske behov, som må respekteres. Jeg understreger: hver især har sådanne legitime behov. Derfor er det udkast, der foreligger til en Contadorafredsakt, jo spækket med bestemmelser om militære forhold. Derfor er det også så svært at nå til enighed, og derfor er det også så vigtigt, at man netop sørger for en tilstrækkelig sikker verifikation.

Contadoralandene har som mål opstillet krav om politiske, økonomiske og sociale reformer, som kan fastholde freden på længere sigt, og det er elementer, der også indgår i Contadoraaftudkastet. Det sigter imod det, der er kernen i hele denne sag, nemlig at styrke de enkelte mellemamerikanske landes egen politiske vilje til at søge fred med naboerne og internt gennem demokratiske politiske reformer, gennem respekt for menneskerettighederne og gennem de dybtgående økonomiske og sociale reformer, der er så nødvendige.

Der er kommet et forslag til en dagsorden fra hr. Hans Hækkerup og hr. Stinus. Om den vil jeg gerne sige, at dette meget ordrige dagsordensforslag efter min mening tydeligt viser, hvor vanskeligt og også hvor forkert det er at ville forsøge at fastlægge dansk udenrigspolitik gennem sådanne lange og ordrige dagsordener.

[Udenrigsministeren]

Der er naturligvis dele af dagsordensforslaget, som regeringen er helt enig i, sådan som det jo også er fremgået af min redegørelse. Om disse dele kan man sige, at de da i bedste fald er overflødige. Der er dagsordensforslagets afsnit om humanitær støtte og bistandsarbejde; det ligger jo på linje med regeringens holdning til disse spørgsmål, sådan som jeg har gjort rede for. Jeg nævnte, at regeringen vil fortsætte det humanitære hjælpearbejde i Mellemamerika. Med hensyn til specielt den finansielle bistand til Nicaragua står vi som nævnt umiddelbart over for et nyt konkret samarbejde inden for en beløbsramme på 75 mill. kr., og som jeg har nævnt, er regeringen indstillet på, at der kan blive tale om yderligere finansiell bistand meget hurtigt, måske allerede til næste år. Men vi må naturligvis forinden have lejlighed til at vurdere mulighederne helt konkret, og det må jo bl.a. ske i lyset af de erfaringer, som vi nu får under iværksættelsen af de nye projekter, som jeg har omtalt nærmere i redegørelsen.

Så er det jo også fremgået af min redegørelse, at regeringen er indstillet på at fortsætte og udbygge bistanden til Mellemamerika inden for rammerne af de gældende bistandspolitiske retningslinjer, og derfor har jeg heller ikke netop at indvende imod dagsordensforslagets formuleringer herom.

Men der er andre dele af dagsordenen, som jeg er mere betænkelig ved, og her tænker jeg især på den ensidige og firkantede opfordring til USA om at ændre sin Mellemamerikapolitik. Som det fremgår af det, jeg lige har sagt, er der elementer i USAs politik her, som vi ikke kan følge, men der er så sandelig da også andre elementer, som det er meget svært at være uenig i. Jeg tænker på den omfattende økonomiske bistand fra USA til en række lande i området, som jeg netop har henvist til. Det kan vi da ikke være uenige i.

Det væsentlige i min betænkelighed ved denne meget firkantede opfordring er imidlertid, at der nu altså også er en række andre lande, hvis Mellemamerikapolitik Danmark heller ikke deler, men som ikke er omtalt ved navns nævnelse i dagsordenen. Jeg kan da bare nævne Sovjetunionen. Jeg tror blot ikke, at det tjener nogen dansk interesse, at vi vender os herimod i en folketingsdagsorden.

En folketingsdagsorden skal handle om principper, og det er derfor, regeringen vil opfordre til, at man undlader at stemme til det foreliggende dagsordensforslag. Lad os støtte Contadoraprocesen. Lad os tage afstand fra brud på folkerettens principper, især princippet om ikke-indblanding i andre landes indre anliggender, som jo også er med i dagsordensforslaget, men lad os ikke tage afstand fra kun et enkelt navngivet lands politik. Lad mig minde om, at det gjorde vi jo heller ikke i den dagsorden, der blev vedtaget her i folketinget den 26. april sidste år.

For at vi kan undgå senere misforståelser, vil jeg gerne præcisere, hvordan regeringen fortolker denne dagsorden, som jo nok bliver vedtaget. Regeringen har ikke til hensigt at komme med ensidige opfordringer til USA om at ændre sin Mellemamerikapolitik. Danmark har allerede igennem diplomatiske kanaler under besøg af danske regeringsmedlemmer i USA og gennem vores samarbejde med de andre europæiske lande løbende holdt USA orienteret om vores holdning til de mange forskellige elementer i USAs Mellemamerikapolitik. Det gælder behovet for direkte kontakter mellem USA og Nicaragua, som senest fandt sted i Washington i slutningen af sidste måned, og det gælder også den amerikanske handelsembargo over for Nicaragua, som vi i FNs sikkerhedsråd allerede har taget afstand fra. Hertil kommer de tilkendegivelser, jeg allerede i dag har givet under debatten både i min indledning og her for et øjeblik siden, da jeg nærmere var inde på enkelte elementer i USAs Mellemamerikapolitik. Det må være nok, og det ligger inden for regeringens fortolkning af dagsordenen. Den er altså allerede opfyldt, men da den kun beskæftiger sig med enkelte sider af en meget kompleks problemkreds, er dagsordenen ikke egnet til at give et dækkende billede af de principper, som dansk udenrigspolitik bygger på, når det drejer sig om Mellemamerika, og det er derfor, regeringen ikke kan anbefale, at man stemmer for dagsordensforslaget.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Der indsneget sig en fejltagelse, håber jeg, i det, udenrigsministeren sagde om forståelsen af dagsordenen. Udenrigsministeren sagde, at

[Albrechtsn]

regeringen ikke agter at komme med ensidige opfordringer til USA. Jeg går ud fra, at det ikke skal forstås sådan, at regeringen ikke vil opfylde det, der står i dagsordenens tredje streg om at opfordre USA til at ændre sin politik over for landene i Centralamerika. Jeg går ud fra, at det må forstås sådan, at regeringen eventuelt også ønsker at rette henvendelse til andre lande, men det kan vel næppe forstås sådan, at regeringen ikke vil opfylde det, der står i streg tre. Jeg ville mene, det var fornuftigt, hvis udenrigsministeren ville præcisere det.

Det, der egentlig kaldte mig herop, var, at jeg havde lidt svært ved at forstå, at udenrigsministeren kunne hævde, at Nicaragua var på vej til at blive et kommunistisk diktatur. Det er en påstand, som Mr. Reagan har lanceret for lang tid siden, og jeg har altid haft svært ved at finde ud af, hvad der egentlig var baggrunden for Reagan og nu altså også for udenrigsministeren for den påstand, men i dag kom svaret. Svaret er, at man i Nicaragua har beboerkomiteer. Ak ja, kommunistisk diktatur. Men det er rart, at vi har fået forklaringen på den besynderlige påstand, som så mange gange har været fremført.

Hans Hækkerup (S):

Jeg vil gerne foreløbig takke for de indlæg, der har været, specielt for de indlæg, der har udtrykt glæde over, at vi har fået denne debat om situationen i Centralamerika. Jeg har også et par kommentarer til nogle af de ting, der er sagt undervejs af de enkelte ordførere, og jeg vil starte med den konservative ordfører.

Fru Connie Hedegaard sagde i sit indlæg, at tidspunktet for denne debat ikke er det bedst tænkelige, og fru Connie Hedegaard henviste netop til, at der allerede i næste uge afholdes et møde i Luxembourg, hvor EFs udenrigsministre og udenrigsministrene fra Spanien og Portugal mødes.

Jeg skal bare sige, at vi i socialdemokratiet har den modsatte opfattelse, nemlig at det er et overordentlig velvalgt tidspunkt netop at få lejlighed til at diskutere vores Centralamerikapolitik, før udenrigsministeren på det danske folketings vegne forhandler med de andre lande.

Så sagde fru Connie Hedegaard – og det bekymrede hende øjensynlig meget – at det var et stort problem for Honduras, at contraerne har baser dér. Det er jeg selvfølgelig helt enig i. Men jeg synes, at fru Connie Hedegaard skulle have tilføjet, at det dog er et 10 eller 100 eller 1000 gange større problem for Nicaragua, at contraerne har baser i Honduras og kan operere derfra ind i Nicaragua. Så havde indlægget været mere afbalanceret, og det har jeg forstået at man, ligesom vi, lægger vægt på i regeringspartierne.

Så har jeg bemærket, at specielt fru Connie Hedegaard gjorde meget ud af krænkelserne af menneskerettighederne i Nicaragua, og jeg understregede allerede i mit første indlæg, at vi i socialdemokratiet også er bekymrede over krænkelserne af menneskerettighederne i Nicaragua, men samtidig må det understreges, at de krænkelser så sandelig – sammenlignet med de krænkelser, der foregår af menneskerettighederne i de andre lande – ser ubetydelige ud. Det er helt anderledes grove krænkelser, der er tale om i de andre lande.

Jeg kommer så til hr. Bjørn Elmquist. Jeg ved ikke, om hr. Bjørn Elmquist nåede at blive helt færdig med diskussionen. Jeg gjorde i hvert fald ikke. Hr. Bjørn Elmquist sammenlignede bl.a. Nicaragua med de andre stater i Centralamerika. I mellemtiden har vi haft lejlighed til endnu en gang at slå efter. Hvis vi kigger på, hvad Amnesty International skriver i deres rapport, siger den, at der i Nicaragua har været enkelte tilfælde. Flere af dem er blevet retsforfulgt, men det har været enkeltstående tilfælde. Hvis man ser på Guatemala, skriver Amnesty International, at der er tale om regulære sikkerhedsstyrker, militære styrker såvel som halvmilitære styrker direkte under regeringens kommando med officiel tilladelse, og så skrives der i parentes: de såkaldte dødspatroljer. De er ansvarlige for det, Amnesty International kalder massive krænkelser af menneskerettighederne, og så nævner de eksempler på stort set de værste forbrydelser, der kan begås.

Jeg har altid regnet hr. Bjørn Elmquist for en mand, der virkelig havde forstand på menneskerettighedsspørgsmålet, og som var i stand til at vurdere. Hr. Bjørn Elmquist har rejst i andre lande, og jeg kunne godt ønske, at hr. Bjørn Elmquist fik lejlighed til at komme til de lande, der her er tale om. Så kunne

[Hans Hækkerup]

det være, at hr. Bjørn Elmquist ville revidere sit syn på, hvad der foregår.

Hr. Bjørn Elmquist spurgte, om dagsordenens punkt 2 ikke dækker punkt 3. Det vil sige, når vi tager afstand fra al fremmed indblanding i Centralamerika, dækker det så ikke også vores opfordring til USA om at ændre politikken over for landene i Centralamerika, om at de omgående skal stoppe handelsembargoen mod Nicaragua, og om at de skal genoptage de tosidede drøftelser? Det er samtidig et svar til hr. Kofod-Svendsen, der sagde, at ansvaret ikke alene er USAs. Vi mener, at man skal kalde en skovl en skovl. USA er den dominerende magt i området. Det er dem, der har mulighederne, hvis de har viljen. Hvis USA ville, kunne udviklingen vendes, og det er det, vi foreslår i dette punkt. De har den økonomiske, militære og politiske magt, og derfor foreslår vi: stop handelsembargoen, genoptag direkte forhandlinger med Nicaragua. Jeg vil godt spørge hr. Kofod-Svendsen, hvad det egentlig er, hr. Kofod-Svendsen har noget imod. Har hr. Kofod-Svendsen noget imod, at USA stopper handelsembargoen? Har hr. Kofod-Svendsen noget imod, at USA genoptager de direkte forhandlinger med Nicaragua? Jeg forstår ikke betænkelighederne.

Udenrigsministeren omtalte den kritik, Danmark er kommet med. Den har vi været helt enige i fra socialdemokratiets side: kritikken af mineringerne, af handelsembargoen og af, at USA ikke ville underkaste sig afgørelser fra den internationale domstol. Samtidig sagde udenrigsministeren, at USA fortsatte både deres økonomiske og militære bistand til Costa Rica, El Salvador og Honduras.

Vores betænkeligheder vedrørende den økonomiske bistand er netop, at USA giver den ensidigt til nogle lande, oven i købet til de lande, der er de groveste til at overtræde menneskerettighederne, mens der altså ikke ydes økonomisk bistand til Nicaragua. Nej, dér opretter man handelsembargo fra USAs side.

Den militære bistand, USA yder i området, virker efter vores mening ikke stabiliserende på forholdene, tværtimod. Når man inddrager Honduras og siger, at den militære bistand er en beskyttelse mod et aggressivt Nicaragua, synes jeg, det er historien om musen og elefanten. Den store, dominerende

militærmagt i området er USA, og når de afholder fællesøvelser sammen med Honduras, må det unægtelig for landene i området se ud, som om USA er den helt dominerende militære faktor. Vi synes, at det er et godt sted at begynde på at få processen i gang med at stoppe den militære opbygning, stoppe støtten til contraerne og andre guerillabevægelser, der er i området.

Jeg havde håbet, at dagsordenen kunne samle et bredt flertal i folketinget. Det er beklageligt, at det ikke er lykkedes. Det er beklageligt, at regeringspartierne ikke vil være med. Så meget mere grund er der til at takke de partier, der kan stemme for dagsordenen.

Da udenrigsministeren var på talerstolen, fortolkede han dagsordenen. Udenrigsministeren sagde, at »regeringen har ikke til hensigt at opfordre USA til at ændre sin politik«.

Jeg forstår godt, at det er regeringens grundelse for, at den ikke vil stemme for dagsordenen. Men så vil jeg stille udenrigsministeren et spørgsmål: den fortolkning, udenrigsministeren gav, betyder den, når dagsordenen er vedtaget af et flertal i folketinget, at regeringen vil opfordre USA til at ændre sin politik i Centralamerika?

Connie Hedegaard (KF):

Jeg har et par kommentarer, først til hr. Gert Petersen. Hr. Gert Petersen brugte Amnesty Internationals årsrapports engelske udgave, og han brugte den som alibi for, at Nicaragua faktisk kun havde tre overgreb på menneskerettighederne, som overhovedet var værd at beskæftige sig med. Jeg synes ikke, det er rimeligt, at hr. Gert Petersen får held til i den grad at tegne menneskerettighedssituationen i Nicaragua i et lyserødt billede. Faktisk står der i rapporten s. 171:

»Amnesty International er også bekymret over rapporter om mishandlinger og tortur, tilfældige mord og uindrømmede tilbageholdelser begået af regeringsstyrker i forbindelse med væbnet konflikt i fjerne egne.«

Hvad man end mener om menneskerettighedssituationen i Mellemamerika, er det ikke rimeligt at tegne forholdene i Nicaragua særlig lyse.

I øvrigt vil jeg ikke gå ind i den diskussion om, hvor menneskerettighederne krænkes mest. Det er rigtigt, at der er lande i Mellem-

[Connie Hedegaard]

amerika, hvor der sker frygtelige overgreb på menneskerettighederne. Det er også muligt, at der er nogle særlige kategorier af overgreb, der er værre end i Nicaragua, men jeg synes, at det er en for letkøbt undskyldning at sige, at Nicaragua er bedre end så meget andet skidt, og derfor, som hr. Gert Petersen gjorde det, helt undlade at fordømme en eneste af de ting, der sker i Nicaragua.

Det mest overraskende ved hr. Gert Petersens indlæg var den bemærkning, som udenrigsministeren netop har omtalt, at det pluralistiske liv er genoprettet. Udenrigsministeren gav en udmærket redegørelse for, hvordan forholdene rent faktisk er. For det konservative folkeparti er det temmelig overraskende, at SF og SFs formand, hr. Gert Petersen, definerer pluralistisk liv som det, der i øjeblikket foregår i Nicaragua. Men så ved vi, hvad SF lægger i dette begreb, og det skal man have tak for.

Hr. Hans Hækkerup siger, at det er et problem for Nicaragua, at contraerne har baser bl.a. i Honduras. Det er da indlysende, at det er et problem. Det, jeg forsøgte at gøre opmærksom på, var, at det er nok så vigtigt at finde årsagerne til, at disse contraer findes. Den vigtigste årsag er, at demokratiske rettigheder og menneskerettigheder undertrykkes i Nicaragua. Det var mere rimeligt at koncentrere sig om at fjerne disse årsager.

Hr. Hans Hækkerup sagde i sit første indlæg, at USA kaster Nicaragua i armene på Cuba og Sovjetunionen, fordi der fra disse lande kommer hjælp til de progressive kræfter. Jeg mener ikke, at man kun skal tegne USAs engagement i Mellemamerika i et stort lyserødt billede, men jeg synes, at man skal have historien med og i hvert fald ikke lave historieforvanskning. Kendsgerningen er, at USA støttede sandinisterne, da de overtog magten efter Somoza. USA gav i de første par år, sandinisterne var ved magten, økonomisk bistand til Nicaragua, der androg 117 mill. \$ fra 1979 til 1981. Det skal med, når man prøver at vurdere. Et eller andet må der altså være sket i Nicaragua, også i den amerikanske administration, indrømmer jeg, men der må være sket noget i Nicaragua, der har fået USA til at skifte opfattelse, og her kan man nævne en betydelig stigning i den sovjetiske bloks militære leverancer til Nicaragua.

Hvorfor har man ikke fra forslagsstillernes side medtaget i dagsordenen blot ét eneste

krav til Nicaragua? Ved ikke at gøre det siger man i virkeligheden, at det ikke er påkrævet, men at alle ændringer i Nicaragua skal komme udefra. Dermed blæstempler man efter vores opfattelse Nicaraguas egen indsats. Det skuffer os i det konservative folkeparti, at socialdemokratiet er blevet så unuanceret i sit syn på udviklingen i Mellemamerika i almindelighed og i Nicaragua i særdeleshed, og at man ikke i dagsordenen havde plads til bare et lille krav om forbedringer i Nicaragua selv.

Bjørn Elmquist (V):

Jeg tror, det var hr. Hans Hækkerup, der sagde, at vi vist ikke rigtig blev færdig med diskussionen om menneskerettighederne i Nicaragua kontra de andre mellemamerikanske lande, og det giver jeg ham helt ret i. Det var måske min skyld, men jeg synes ikke, det var rigtigt, at vi fortsatte de korte bemærkninger på det tidspunkt, og hr. Gert Petersen kom så ind på det i sin ordførerale, og så vil det være forkert at blive ved at køre på de korte bemærkninger.

Jeg kan også have en vis tvivl om, at vi når at blive færdig med den debat i dag, men nu har frøken Connie Hedegaard taget et sted fra Amnesty International-rapporten op, side 171. Jeg vil nævne side 174, hvor der også tales om vilkårlige drab, som hæren har begået i slutningen af 1983 i Pantasmaområdet. Der er adskillige ting i det kapitel, der vedrører Nicaragua, som vi kunne gennemgå med lup, og det er muligt, at vi får lejlighed til det, men debatformen og vores faciliteter her i folketinget egner sig ikke rigtig til det. Jeg mener, at der var belæg for det, jeg sagde.

Jeg vil godt bevæge mig videre til det med dagsordenen og til nogle af de bemærkninger, som socialdemokraterne har fremsat her. Hr. Hans Hækkerup har beklaget, at vi ikke kan stemme for dagsordenen, og hr. Kelm-Hansen sagde vise ord, synes jeg, idet han manede til bred enighed om emner som dette. Alt sammen indlæg, som jeg synes er vægtige, og som gør indtryk, men der har jo ikke været brede forhandlinger f.eks. med ordførerne om udformningen af denne dagsorden, og jeg synes stadig væk, at der er elementer, som gør den skæv.

[Bjørn Elmquist]

Hr. Albrechtsen spurgte, om det var afgørende for mit partis holdning til denne dagsorden, at det nu var USA, der blev hængt ud, og at USA måske ikke måtte blive det ifølge venstres opfattelse. Nej, det har ikke spor med det at gøre, men jeg synes, det er en dårligt redigeret dagsorden – undskyld, jeg siger det ligeud. Den bærer præg af, at flere har haft fat i den i flere tempi, og at der måske ikke har været en overordnet redigering. Jeg synes, det er mærkeligt, at man først henviser til Contadoralandenes initiativer, som indeholder en opfordring til, at al fremmed indblanding ophører. Derefter kommer der et punkt, der direkte nævner, at man skal tage afstand fra al fremmed indblanding i Centralamerika, og så kommer der som tredje punkt opfordringen til USA. Det er alt sammen noget, som ligger på samme linje.

Derudover har jeg et spørgsmål til dagsordenen – vi skal ikke tage stilling til det nu – men er det ikke en fantastisk detaljeret dagsorden? Den minder faktisk om et forslag til folketingsbeslutning. Vi har ingen mulighed for at gennemgå det i et udvalg, fordi det er nu og her, det skal klares med skud fra hofte og taler fra talerstolen. Jeg synes ikke, det virker særlig veloverlagt og særlig sagligt – undskyld.

Så til sidst om Afghanistan. Der er nogen, der har været inde på, at vi i tinget prøver på at blive enige om Afghanistan – jeg håber, der bliver lejlighed til snart at afprøve det i folketinget. Hertil vil jeg dog godt sige, at jeg ikke kan se, at vi kan sammenligne, hvad Sovjetunionen gør i Afghanistan, med, hvad USA gør i Nicaragua.

Gert Petersen (SF):

Vi er helt klar over, at hr. Bjørn Elmquist ikke kan se, og det er jo det, der er forskellen mellem de to halvdele i denne sal. Den ene halvdel vender sig imod undertrykkelse og krænkelse af menneskerettighederne, hvor den forekommer: fra USAs side over for Nicaragua, fra Sovjetunionens side over for Afghanistan, den anden halvdel nøjes med at være interesseret i menneskerettigheder, når det er Sovjetunionen, som undertrykker dem.

Det blev sagt heroppefra, at USA har givet Nicaragua en vældig støtte i 1979–1981. Det er fuldkommen rigtigt. Hvad skete der så

egentlig, da præsident Reagan i november 1981 besluttede at give 19 mill. \$, ikke til støtte til Nicaragua, for den var blevet indstillet, men til de antisandinistiske væbnede styrker? Der var sket det, at Reagan var blevet præsident, og USAs politik blev lagt tolt om. Præsident Carter havde en helt anden holdning til disse problemer. Det kan vel ikke helt være glemt. Der var ikke sket noget i Nicaragua, som kunne begrunde, at denne omlægning af politikken fandt sted, men der var sket noget i USA.

Så spørger udenrigsministeren: hvordan kan Gert Petersen tale om pluralisme i Nicaragua? Det kan Gert Petersen med betydelig større ret, end man kan tale om pluralisme i El Salvador og Guatemala. I Nicaragua er det sådan, at der er 8 partier repræsenteret i den grundlovgivende forsamling. Sandinisterne har $\frac{2}{3}$ af mandaterne. Der er nogle ganske små venstreorienterede partier, der er 4 af dem, til venstre for sandinisterne, og de har nogle få procent, og så er der borgerlige partier med ca. 30 pct. tilsammen. Et af de partier er faktisk større end partiet venstre, som dog er et stort parti, og de har altså fået alle disse stemmer ved valget i Nicaragua, og de eksisterer stadig. Ministeren har ikke kunnet anføre oplysninger om noget forbud mod noget parti. De eksisterer stadig, og de diskuterer stadig, og de har stadig forskellige opfattelser. At undtagelsestilstanden betyder en indskrænkning af demokratiet, er helt klart, og det skal jeg være den første til at skrive under på.

Jeg vil også gerne give udtryk for, at jeg beklager, at man har indført den undtagelsestilstand, men man skal ikke fordreje tingene så meget, så man nu får skabt et indtryk af, at man i Nicaragua forbyder partierne, at man forbyder folk at have en bestemt mening, og det er nu engang det, at der er en meningsbrydning og forskellige meninger, som er kendetegnende for pluralismen.

Hvordan er det i El Salvador? Hvordan er det i Guatemala? Som det er blevet sagt heroppefra – jeg tror, det var af fru Margrete Auken – er det sådan, at de venstreorienterede partier simpelt hen ikke turde stille op til det såkaldte valg. Det var dødsensfarligt. I Nicaragua opstillede der derimod 3 borgerlige partier. 4 andre kunne også have opstillet, men de valgte at boykotte valget. Det er så deres sag, og det beklager jeg. At der er ind-

[Gert Petersen]

ført en undtagelsestilstand, at demokratiet er indskrænket, er vi enige om, og vi er også enige om at beklage det.

Der ligger ydermere heri, tror jeg, at vi kan risikere, det går endnu mere i den forkerte retning. Hvorfor? Fordi presset på Nicaragua udefra bliver endnu stærkere. Jeg tror da, det er et amerikansk ønske, at man helst vil have høgene i Nicaragua så meget frem til magten som muligt, for at Nicaragua dermed kan isolere sig selv. Jeg håber og tror, at den sandinistiske ledelse ikke vil gå i den fælde, som er stillet op for dem.

Nu vel, der er sket indskrænkninger, men jeg vil dog lige sige til hr. Poulsgaard, som fortalte, at nu havde de røde lavet udgangsforbud i Nicaragua, at hr. Poulsgaard gav udtryk for lidt forvirring med hensyn til geografien. Det var ikke sikkert, alle mennesker vidste, hvor disse lande lå. Hr. Poulsgaard må altså have forvekslet Managua og Santiago de Chile. Det er i Chile, der er udgangsforbud, og det er sandelig ikke et rødt styre, der er ved magten i Chile. Hvor rødt styret er i Nicaragua, ved jeg ikke, men der er under alle omstændigheder ikke udgangsforbud nogen steder i byerne.

Det, jeg kritiserede hos udenrigsministeren – og han svarede ikke på min kritik – var, at han i sin redegørelse, i sin analyse af situationen i og om Nicaragua helt forbigår den amerikanske handelsembargo. Han forbigår kreditblokaden – også udøvet af USA. Han forbigår den amerikanske finansiering af contraerne. Han forbigår, at USA sagde nej til Contadorastaternes forslag. Derfor har Contadorastaterne måttet lave et nyt forslag. USA sagde nej til det første, mens Nicaragua sagde ja. Det synes jeg ikke er nogen hæderlig måde at fremstille problematikken på. Det er at skåne en part, som virkelig har, skal vi sige 90 pct. af ansvaret for den farlige situation, som eksisterer.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Nu siger hr. Gert Petersen, at der stadig væk findes flere politiske partier i Nicaragua, og at der derfor er pluralisme. Disse politiske partier skal i dag bede om tilladelse hos det største politiske parti, sandinistiske, når de ønsker at mødes. Er det pluralisme? Lad så være med, hr. Gert Petersen, at henvise til

andre lande, som ingen af os har påstået har pluralistiske systemer.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Kan udenrigsministeren benægte, at der foregår en fri debat i den grundlovgivende forsamling i Nicaragua? Det kan han ikke benægte.

Jeg har et spørgsmål til udenrigsministeren. Er det rigtigt eller forkert, at USA sagde nej til Contadorastaternes første forslag?

Stinus (RV):

Jeg har noteret, at udenrigsministeren for et øjeblik siden sagde, at regeringen ikke har til hensigt at komme med ensidige henstillinger til USA. Jeg tror, det er nogenlunde ordret citeret. I anledning af den udtalelse, som også andre har udtalt sig om, er jeg nødt til at understrege, at det radikale venstre naturligvis forventer, at regeringen og udenrigsministeren efterlever dagsordenens ordlyd, altså også henstiller til USA at ændre sin politik, således at der kan skabes fredelige og stabile forhold i Mellemamerika.

Jeg sagde i mit første indlæg, at der ikke kan skabes fred i Mellemamerika uden USAs medvirken, uden en ændring af USAs politik, uden en ændring af USAs forhold til Contadoragruppen.

Det radikale venstre har ikke noget imod, at regeringen samtidig retter henstilling til andre lande, det er regeringens ret, men dagsordenens ordlyd skal naturligvis tages alvorligt og dagsordenen efterleves. Jeg vil bede udenrigsministeren bekræfte, at hans udtalelse skal fortolkes således, at regeringen samtidig med en henstilling til USA som udtryk i dagsordenen også vil rette henvendelse til andre lande.

Albrechtsen (VS):

Nicaragua har, siden Somozastyret blev fældet, været igennem en overordentlig vanskelig proces på vej mod opbygning af et demokrati, måske endda på nogle punkter et mere reelt demokrati, end man har set det i mange andre forsøg. Det er et demokrati, som er blevet udsat for massive angreb på alle fronter. Det skal jeg ikke gentage, det er sagt ganske grundigt under debatten.

[Albrechtsen]

Men det, som det i virkeligheden drejer sig om nu, er: vil man være med til at sikre, at dette demokrati overlever? Vil man være med til at forsøge at standse det umådelige pres, som lægges fra USAs side i forsøg på at hindre, at der virkelig kommer et demokrati i Mellemamerika? Vil man være med til at forsøge at standse denne amerikanske bestræbelse, eller vil man se på, at den eneste anden mulighed sker, nemlig at Nicaragua ender i et blodbad? Det er valget. Valget står mellem at give det spæde nicaraguanske demokrati en chance og at tillade blodbadet i Nicaragua. Det er det valg, som i virkeligheden afspejler sig her i folketingsalen mellem på den ene side dem, der støtter den dagsorden, der går ud på at give dette spæde demokrati en chance – hvor mangelfuldt det så end beklageligvis har været og er, og de mangler, der er, skal også kritiseres – og på den anden side dem, som vil lade stå til over for det kommende blodbad. Det er sagen.

Hr. Bjørn Elmquist siger: det er ikke, fordi vi ikke vil kritisere USA. Men det er jo helt konkret, når det kommer til stykket, fordi man ikke kan tage den tredje streg i denne dagsorden, som går ud på på en konkret måde at opfordre USA til at ændre politik. Det er da muligt, at man ikke i teorien har noget imod at kritisere USA, men man har i hvert fald noget imod, når det drejer sig om en praktisk sag, at sige noget til USA. Det er da muligt, hr. Bjørn Elmquist sådan mellem os vil være med til at sige nogle kritiske bemærkninger om USA, men han vil det ikke i praksis. Det må være konklusionen med hensyn til hr. Bjørn Elmquists synspunkt.

Hr. Bjørn Elmquist var jo inde på mange ting, f.eks. også Afghanistan, og det synes jeg kan være rigtigt, jeg har også nævnt det tidligere i denne debat. Det kan godt være, det ville være en god ting i virkeligheden f.eks. at tage grundlæggende fat på de steder, hvor besættelsesmagter huserer, for det er en uting, og det kan vi ikke have. Vi har Palæstina, og vi har Afghanistan, så lad os tage fat i de problemer, det vil jeg gerne være med til.

Jeg vil også godt være med til at sikre, at hr. Bjørn Elmquist kan få et forslag at tage stilling til her i folketingsalen vedrørende besættelsesmagternes fremfærd i Mellemøsten, i Afghanistan og i Grenada og krænkelserne i Nicaragua. Det synes jeg ville væ-

re fint, men jeg ved, hvordan det går. Jeg ved, at når vi så skal til at kritisere USA, vil man ikke være med. Sådan går det; man vil kun være med, når det drejer sig om at kritisere den ene side. Det er klart demonstreret i den debat, vi har haft her i dag.

Og så vil jeg egentlig godt bede udenrigsministeren om at komme herop og svare på det spørgsmål, som hr. Hans Hækkerup og jeg stillede. Det kunne være rart for debatten, hvis udenrigsministeren ville gøre det nu, så vi kunne få et svar på det spørgsmål, som er helt afgørende for denne debat: er det udenrigsministerens agt ikke at gennemføre det, som står i den tredje streg i denne dagsorden, som formodentlig bliver vedtaget? Hvis den bliver vedtaget, vil regeringen så simpelt hen ikke rette denne opfordring til USA? Det synes jeg er et meget interessant spørgsmål, som udenrigsministeren faktisk for længst burde have besvaret.

Kofod-Svendsen (KRF):

Hr. Hans Hækkerup spurgte mig, hvorfor kristeligt folkeparti ikke ville stemme for det af hr. Hans Hækkerup og hr. Stinus fremsatte dagsordensforslag.

Jeg vil gerne minde om, hvad jeg sagde i mit første indlæg: at der i denne dagsorden er manglende balance. Ud fra min analyse, sagde jeg, er der flere årsager til den uheldige udvikling i Mellemamerika, og hvorfor nævner man så kun USA? I denne sammenhæng vil jeg også sige om de udtalelser, der er kommet fra flere sider om ønsket om en bred enighed om denne dagsorden, at så havde det været rart, hvis man 2–3–4 dage før debatten havde taget initiativ til, at alle ordførere var mødtes for at drøfte et udkast til en dagsorden. Det er da muligt, at det så havde kunnet lade sig gøre at samles om en bestemt formulering, men hvorfor har man ikke taget dette initiativ? Hvorfor er regeringspartiernes ordførere på så sent et tidspunkt blevet inddraget i den detaljerede formulering? Jeg synes, at alle burde have været med, og jeg må udtrykke min overraskelse over, at det ikke er sket.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Hr. Hans Hækkerup beklager, at der ikke kan vedtages en dagsorden med et meget bredt flertal bag, og det er en beklagelse, jeg

[Udenrigsministeren]

delers, men jeg har lidt vanskeligt ved at tage hr. Hans Hækkerup helt alvorligt, når han udtrykker den beklagelse, for jeg har i hvert fald i god tid gjort både socialdemokratiet og de radikale opmærksom på, hvad det var for et element, der i givet fald ville give problemer, og jeg henviser her igen til, hvad jeg har gjort opmærksom på, at den slags meget ordrige dagsordener ikke er velegnede til at føre dansk udenrigspolitik efter. Men det har været velkendt, at der var det ene punkt med en manglende balance i, nemlig at man haler et enkelt land frem og nævner det ved navn, mens andre, som også er problematiske i sammenhængen, ikke bliver nævnt. Det havde såmænd været så nemt at finde frem til noget, der havde sagt det samme på en lidt anden og mere hensigtsmæssig måde, og så kunne vi være blevet enige om det – hvis det var det, man havde villet. Det havde været meget nemt.

Så bliver jeg bedt om nu at komme med en fortolkning af den fortolkning, jeg før gav af den dagsorden, der opfordrer regeringen til at henstille – ja, det bliver indviklet efterhånden, men det skal jeg da gerne prøve at gøre.

Det, der står i dagsordenen, er allerede opfyldt, og det bliver løbende opfyldt, også i fremtiden, men det, der står i dagsordenen, udtrykker kun en del af det samlede billede. Det er derfor, dagsordenen er uhensigtsmæssig, og det er derfor, jeg må anbefale, at man ikke stemmer for den.

(Kort bemærkning).

Hans Hækkerup (S):

Udenrigsministeren sagde i sit indlæg, at regeringen ikke ensidigt vil rette henvendelse til USA, og at der er tale om en manglende balance. Jeg forstod også, at det var, fordi Sovjetunionen ikke er nævnt i dagsordenen. Hr. Kofod-Svendsen var sådan set inde på det samme spørgsmål. Han spurgte: hvorfor nævner man kun USA? Det er da indlysende, at kun USA er nævnt i det tredje punkt i dagsordenen, fordi det drejer sig om forholdet direkte mellem de to lande USA og Nicaragua. Det, vi opfordrer til, er jo, at USA skal stoppe handelsembargoen mod Nicaragua. Det er ikke Sovjetunionen, der har lavet en handelsembargo mod Nicaragua, og der-

for skal henvendelsen rettes til USA og ikke andre steder hen.

Nøjagtig det samme gælder de tosidede drøftelser, som blev ført i Manzanillo i Mexico mellem USA og Nicaragua, og som USA afbrød. Vi kan jo ikke bede Sovjet om at optage drøftelser med Nicaragua, når det er USA, vi ønsker skal tale med Nicaragua.

Men jeg vil da godt understrege, at vi ikke ønsker en manglende balance. Det, vi ønsker, er, at regeringen på disse væsentlige punkter retter henvendelse til USA og beder dem om at ændre deres politik, men vi har da ikke noget imod, at udenrigsministeren også retter henvendelse til Sovjetunionen og fortæller dem, hvad der er det danske folkets holdning i denne sag; det ser vi endda meget gerne.

Endelig vil jeg godt gentage det spørgsmål, der nu efterhånden er stillet temmelig mange gange, og som lyder: hvis folketinget vedtager den dagsorden, der foreligger her, vil regeringen så efterleve den?

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Udenrigsministerens svar på det spørgsmål, som ganske rigtigt nu er stillet flere gange, forstod jeg sådan, at udenrigsministeren vil rette den opfordring til USA, som er nævnt i den tredje streg, men han vil også skrive forskellige andre breve. Vi må gå ud fra, at disse andre breve ligger inden for rammerne af dagsordenen, det er indlysende. Men hvis udenrigsministeren ikke går op og tager ordet, må jeg gå ud fra, at det er den fortolkning, som er fremlagt, som er den gældende vedrørende denne dagsorden.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg gad vidst, om der ikke er en sammenhæng mellem udenrigsministerens tavshed nu og så den måde, han havde strikket sin tale sammen på, for i den tale var der jo ikke noget om den amerikanske handelsembargo, der var ikke noget om de forhandlinger, som USA har afbrudt. Det sagde han intet om. Og nu står vi altså foran at skulle vedtage en dagsorden, hvorefter Danmark skal opfordre USA til at ophøre med denne handelsembargo og genoptage forhandlingerne med Nica-

[Gert Petersen]

ragua. Vi kan ikke få at vide, hvad udenrigsministeren mener, og så må man jo gå ud fra, at udenrigsministeren er tilhænger af den amerikanske handelsembargo og synes, at den er rigtig. Hvis udenrigsministerens tavshed bare betyder, at han har glemt at omtale problemet og i virkeligheden er stærk modstander af denne handelsembargo, kan han jo bare stemme for dagsordenen. Så er den sag klar.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Nu synes jeg, hr. Gert Petersen skal tage sig lidt sammen. Jeg har allerede sagt her, at vi i FN's sikkerhedsråd har taget afstand fra handelsembargoen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Hans Hækkerup (S) og Stinus (RV) (se foran) vedtoges med 58 stemmer (S, SF, RV og VS) mod 3 (FP); 45 (KF, V, CD og KrF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Tove Lindbo Larsen (S), Hanne Andersen (S), Dorte Bennedsen (S), Lerke (S), Henning Rasmussen (S) og Taanquist (S) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af patientklagenævn.

(Beslutningsforslag nr. B 37).

Medlemmer af folketinget Tommy Dinesen (SF), Agerschou (SF), Birthe Hansen (SF) og Ebba Strange (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af patientklagenævn og en patientombudsmandsinstitution.

(Beslutningsforslag nr. B 39).

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Lejeværdi af bolig i egen ejendom). (Lovforslag nr. L 17).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Arbejdsmarkedsudvalget (6/11 85):

Udtræder: Svend Auken (S)

Nyt medl.: Sonja Mikkelsen (S)

Det politisk-økonomiske udvalg (6/11 85):

Udtræder: Svend Auken (S)

Nyt medl.: Sonja Mikkelsen (S)

Markedsudvalget (6/11 85):

Udtræder: Svend Auken (S)

Ny stedf.: Ole Espersen (S)

Udv. vedr. dansk sikkerhedspolitik (6/11 85):

Udtræder: Svend Auken (S)

Nyt medl.: Ole Espersen (S)

Det udenrigspolitiske nævn (6/11 85):

Udtræder: Svend Auken (S)

Nyt medl.: Ole Espersen (S)

Skatte- og afgiftsudvalget (6/11 85):

Udtræder: Henning Jensen (S)

Nyt medl.: Sonja Mikkelsen (S)

Udvalget for forretningsordenen (7/11 85):

Udtræder: Ivar Hansen (V)

Nyt medl.: Svend Erik Hovmand (V)

Skatte- og afgiftsudvalget (7/11 85):

Udtræder: Kofod-Svendsen (KrF)

Nyt medl.: Arne Bjerregaard (KrF)

Finansudvalget (7/11 85):

Udtræder: Kofod-Svendsen (KrF)

Nyt medl.: Arne Bjerregaard (KrF)

Boligudvalget (7/11 85):

Udtræder: Kofod-Svendsen (KrF)

Nyt medl.: Arne Bjerregaard (KrF)

Udenrigsudvalget (4/11 85):

[Formanden]

Udtræder: Glønborg (KrF)
 Nyt medl.: Kofod-Svendsen (KrF)

Udv. ang. videnskabelig forskning (4/11 85):

Udtræder: Glønborg (KrF)
 Nyt medl.: Kofod-Svendsen (KrF)

Socialudvalget (4/11 85):

Udtræder: Glønborg (KrF)
 Nyt medl.: Arne Bjerregaard (KrF)

Landbrugs- og fiskeriudvalget (4/11 85):

Udtræder: Glønborg (KrF)
 Nyt medl.: Arne Bjerregaard (KrF)

Udvalget angående Grønlandslove (4/11 85):

Udtræder: Iversen (KF)
 Nyt medl.: Alice Brask (KF)

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Tove Lindbo Larsen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg mig hermed tillade mig at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af patientklagenævn.

(Beslutningsforslag nr. B 37).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsfor-

slagets tekst og de bemærkninger, som ledsager dette.

Tommy Dinesen (SF):

Jeg skal hermed på forslagsstillernes vegne fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af patientklagenævn og en patientombudsmandsinstitution.

(Beslutningsforslag nr. B 39).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsfor-
 slagets tekst og de bemærkninger, der ledsager dette.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 8. november 1985, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.27
